

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

En kvalitativ studie om skolkuratorers professionella erfarenheter och funktion i suicidprevention

Dalia Salim
Natalie Naumovska

Kandidatuppsats

VT 2018

Handledare: Janicke Andersson

Examinator: Rikard Eriksson

Abstract

Authors: Dalia Salim & Natalie Naumovska

Title: En kvalitativ studie om skolkuratorers professionella erfarenheter och funktion i suicidprevention

Supervisor: Janicke Andersson

Assessor: Rikard Eriksson

The purpose of the study is to examine how school counselors work professionally with suicide prevention and what experience they have in helping suicidal high school students. Qualitative method were used to obtain the results. The sample has been made through a purposive sampling of school counselors in northwest Skåne. The result of the study showed that all school counselors have professional experience of meeting students with suicidality. The school counselors that participated in the study stated that they did not have any specific interventions in suicide prevention but to refer the student to psychiatry units such as Child and adolescent psychiatry (Barn- och ungdomspsykiatri). Furthermore, it appeared that they worked preventively by informing about lifestyle, mental health illness and through the individual meeting with the student. We found that the school counselors considered themselves having an important and valuable function and role in suicide prevention.

Keywords: school counselors; suicide prevention; function; experience; role

Förord

Vi vill rikta ett varmt tack till vår handledare Janicke Andersson som har varit ett stöd för oss under uppsatsskrivandet. Vi vill även framföra ett stort tack till våra respondenter som gett oss möjligheten till att genomföra denna studie. Vi vill också tacka vår examinator Rikard Eriksson, som har varit ett stöd i slutskedet av uppsatsen. Sist men inte minst vill vi tacka våra familjer, nära och kära för stödet under denna intensiva period i våra liv.

Innehållsförteckning

1	Problemformulering.....	5
1.1	Syfte.....	6
1.2	Frågeställningar.....	6
2	Begreppsdefinitioner.....	6
2.1	Begreppen suicid, suicidalitet och suicidprevention.....	6
2.2	Skolkurator.....	7
2.3	School counselor.....	8
3	Kunskapsläge.....	8
4	Teori.....	13
4.1	Det dramaturgiska perspektivet.....	13
4.2	Värderingar i socialt arbete.....	14
5	Metod.....	15
5.1	Metodologiska överväganden.....	15
5.2	Urval.....	16
5.3	Tillvägagångssätt.....	16
5.4	Bearbetning och analys.....	18
5.5	Arbetsfördelning.....	18
5.6	Metodens tillförlitlighet och äkthet.....	19
5.7	Forskningsetiska överväganden.....	20
6	Resultat och analys.....	23
6.1	Syn på rollen.....	23
6.2	Det praktiska suicidpreventiva arbetet.....	26
6.3	Att hänvisa eleven till nästa instans.....	33
6.4	Ansvaret.....	37
6.5	Anpassning efter elevens behov.....	40
6.6	Påverkan på rollen.....	42
7	Avslutande diskussion.....	44
7.1	Hur beskriver skolkuratorer på gymnasieskolor sina erfarenheter kring att arbeta professionellt med suicid?.....	44
7.2	Hur beskriver skolkuratorer på gymnasieskolor deras roll och funktion kring att förebygga suicidalitet?.....	44
7.3	Avslutande diskussion.....	45
8	Referenslista.....	47
9	Bilagor.....	50
	Bilaga 1.....	50
	Bilaga 2.....	51

1 Problemformulering

Ungefär 1130 personer begick självmord år 2016, enligt Socialstyrelsen (2017). Självmord är den näst vanligaste dödsorsaken i Sverige inom åldersgruppen 15–29 år (Folkhälsomyndigheten 2018). Globalt är suicid en av de främsta dödsorsakerna bland ungdomar (Ahern et al. 2010). Med tanke på att ungdomar tillbringar den mesta av sin tid i skolan, spelar skolkuratorer en betydande roll för att fånga upp elever som befinner sig i riskzonen. I en studie av Joe och Bryant (2007) belyses skolans roll i att verka suicidförebyggande genom “screening” av elever. Studien lyfter upp vikten av att skolkuratorer tillhandahålls utbildning om screening för suicidprevention bland barn och unga i skolan (Joe & Bryant 2007).

WHO presenterar ett mångsektoralt tillvägagångssätt för att arbeta suicidpreventivt (Ahern et al. 2010). Även Wiley (2014) menar att skolkuratorer har en betydelsefull roll i planering och genomförande av interventioner för potentiellt suicidala elever.

Slater (2014) uppger dock att socialarbetare sällan får någon utbildning i suicid. En aspekt som ytterligare lyfts upp enligt Mann et al. (2005) är att många av de personer som genomfört ett självmord tidigare har varit i kontakt med instanser, som bland annat Socialtjänst och psykiatri, inom ett år innan de begick självmord.

Trots de höga suicidsiffrorna bland unga är suicid fortfarande ett ämne som inte ges ett särskilt stort utrymme i skolan (Wiley 2014). Barn med psykosociala problem saknar idag det stöd som behövs i skolan (Henricsson 2006). Det finns forskning som talar för att suicidpreventiva interventionsprogram som implementeras i skolan kan förebygga antalet självmordsförsök avsevärt (Ahern et al. 2010).

Det som väckte vårt intresse för ämnet är att vi själva saknat undervisning om suicid och suicidprevention under socionomutbildningen. Det uppmärksammades först i samband med praktiken under femte terminen, då den verksamhetsförlagda utbildningen hölls ute på fältet. Vi upptäckte fort att även en del socialarbetare inte visste hur de skulle hantera suicidala personer som de mötte i sin profession.

Det finns en mängd internationell forskning om skolkuratorers funktion i skolmiljön. Däremot har endast en svensk avhandling av relevans hittats, vilket visar på kunskapsbrist om studier i en svensk kontext. Trots vikten av suicidpreventivt arbete i skolorna verkar det

underutvecklat i skolkuratorernas vardag. Detta gör oss nyfikna på hur skolkuratorer ser deras roll i suicidpreventivt arbete och vilken funktion de har i sin profession.

1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur skolkuratorer beskriver sitt professionella arbete med suicidprevention samt vilka eventuella erfarenheter de hade av att hjälpa suicidala gymnasieelever.

1.2 Frågeställningar

Hur beskriver skolkuratorer på gymnasieskolor sina erfarenheter av att arbeta professionellt med suicid?

Hur beskriver skolkuratorer på gymnasieskolor sin roll och funktion kring att förebygga suicidalitet?

2 Begreppsdefinitioner

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för centrala begrepp som används i studien samt förklara skillnaden mellan en skolkurator och school counselor. Kunskapsläget färgas av detta, då den största delen består av amerikansk forskning. Vi därmed redogöra för school counselor enligt amerikansk definition samt skolkuratorns uppdrag, handlingsutrymme och befogenheter.

2.1 Begreppen suicid, suicidalitet och suicidprevention

Suicid och *själv mord* är synonyma. Definitionen av orden är att medvetet utföra en handling för att ta sitt liv (Folkhälsomyndigheten 2018).

Suicidalitet är ett samlingsnamn för tankar och planer på självmord, genomförda suicid och suicidförsök (Beskow et al. 2013).

Suicidprevention betyder att förhindra självmord (Folkhälsomyndigheten 2016).

2.2 Skolkurator

Skolkuratorer ingår i en tvärprofession på grund av att de befinner sig på pedagogernas arena med ett annorlunda uppdrag inom skolväsendet, eftersom skolkuratorer har kompetens inom praktiskt socialt arbete. Det sociala arbetet är grundläggande i skolkuratorers arbetssätt, förhållningssätt och synsätt (Akademikerförbundet SSR 2015), men deras roll är inte väl utforskad i skolmiljön enligt Backlund (2007).

Skolkuratorernas uppdrag beskrivs ganska ytligt i elevhälsoteamets uppdrag (Socialstyrelsen 2016). Dock har vägledning för elevhälsan använts för att övergripande beskriva elevhälsans uppdrag, medan Backlund (2007) används för att specifikt beskriva skolkuratorernas roll i denna studie. Även Akademikerförbundet SSR (2015) används för att förtydliga skolkuratorns befogenheter.

Skolkuratoren ingår i elevhälsoteam tillsammans med psykolog, skolläkare och skolsköterska (Socialstyrelsen 2016). Uppdragsbeskrivning av elevhälsan visar att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet är centralt (Socialstyrelsen 2016). Även Backlund (2007) uppger att skolkuratorers förebyggande arbete är centralt för rollen. Målet med elevhälsan är att alla elever ska få den bästa möjliga lärandesituationen (Socialstyrelsen 2016). I en konkret beskrivning av elevhälsans uppdrag framgår att elevhälsan ska bidra till en främjande miljö, bevaka att skolan tillhandahåller goda och trygga uppväxtförhållanden och eliminera hinder för elevers lärande och utveckling. Elevhälsans arbete ska ske både på generell och individuell nivå. Vidare framgår att elevhälsan ska arbeta mot att stötta elevens utveckling genom skolutbildningens mål. Huvuduppdraget för skolkuratorer innebär en mängd olika uppgifter. De ska verka för en bra skolmiljö, vara stöttande för personal på skolan samt samverka internt och externt (ibid.). Skolkuratorer är oftast de som utför de psykosociala insatserna (Socialstyrelsen 2016). Samverkan med intern personal och externa personer eller myndigheter förekommer ofta och ingår i uppdraget.

Socialstyrelsen (2016) uppger att det finns bestämmelser om skolans tillgång till skolkurator. Skolkuratoren ska vara tillräckligt kompetent för att kunna ge stöd till eleven och ska ägna sig åt åtgärdande arbete (Socialstyrelsen 2016). I det arbetet ingår att hålla samtal med elever och familjer, utreda, utbilda personal, stötta skolledningen, arbeta med konflikthantering

och krishantering samt samverka. Skolkuratorers skyldigheter regleras i skollagen 2 kap 25 § (2010:800). Det framgår att elevens behov ska kunna tillgodoses och att alla elever ska ha tillgång till skolkurator med kompetens. Skolkuratoren styrs av flera olika lagrum. Förutom skollagen (2010:800) uppger Akademikerförbundet SSR (2015) att följande lagrum styr skolkuratorers arbete:

Exempel på andra tillämpliga [sic!] lagar och styrdokument för skolkuratorns arbete är utöver kommunala styrdokument, Diskrimineringslagen (2008:567), Arbetsmiljölagen (1977:1160), Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), Förvaltningslagen (1986:223) och Socialtjänstlagen (2001:453) samt FN:s konvention om barnets rättigheter (1998) och Salamancadeklarationen (1994).

Skolkuratorers befogenheter är inte tydlig i rapporterna. Skolkuratorer har befogenhet att utföra psykosociala insatser som framgår av skollagen (2010:800). Vilka insatser det är och vad som ryms i psykosociala insatser varierar. Mer detaljerat framgår att skolkuratoren själv får fatta beslut om att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till annan skolpersonal om det krävs för att personen ska kunna utföra sin uppgift (Socialstyrelsen 2016).

2.3 School counselor

I den här studien har titeln school counselor använts. "School counselor" är det engelska språkets motsvarighet för skolkurator. Även "visiting teacher", "pupil personnel specialist" och "school social worker" är också andra benämningar på skolkurator. Vad en school counselor gör praktiskt varierar mellan skola, distrikt och stat. Det beror på vilka behov som finns på skolan (Perera-Diltz et al. 2008). I uppdraget ingår att kartlägga och stötta elevens sociala utveckling och att vara studie- och yrkesvägledande (American School Counselor Association, u.å), men också att möta elever och sammanfoga hem och skola (Backlund 2007). School counselors ägnar sig bland annat åt behandling inom mental hälsa (Kury & Kury 2006). School counselors har därmed ett bredare uppdrag än skolkuratorer i Sverige. De måste också ha en akademisk utbildning i grunden, minst en master's degree i school counseling för att få arbeta som skolkuratorer (ASCA u.å).

3 Kunskapsläge

Med hjälp av olika databaser som bland annat Lubsearch och Swepub har vi sökt oss fram till undersökningens olika vetenskapliga artiklar och avhandlingarna som framgår i avsnittet. De är peer-reviewed och söktes fram med hjälp av olika sökord, såsom school counselor*, suicide* och high school counselor suicide. Vid svenska sökord fann vi inget under peer-reviewed i sökmotorerna, dock kunde vi med hjälp av andra vetenskapliga studier leta oss fram till forskning som var av relevans för undersökningen, och därmed fann vi en svensk avhandling.

Christianson och Everall (2009) är två kanadensiska forskare som belyser att elevers ökade behov av stöd i takt med att samhällets förändring, vilket påverkat skolkuratorers professionella roll då även den förändrats. Deras ansvar ligger inte endast i att hjälpa elever med utbildningsfrågor, utan även om det personliga och sociala som pågår i elevernas vardagliga liv.

Oavsett vilken utbildning eller färdighet en skolkurator har, är förlusten av en klient alltid tuff. Det framgår att få skolkuratorer söker professionellt stöd i processen att sörja förlusten och att utbildningar inte innehåller mycket som berör hanteringen av suicid (Christianson & Everall 2009). Det handlar om parallella processer av förlust, alltså både om känslan av att återfå kontroll och att släppa på känslan av ansvar för elevens agerande. Skolkuratorerna i studien uppgav även att de kände sig pressade att framstå som starka i sin professionella roll och att de haft svårigheter med att hitta begränsningen inom fältet psykisk ohälsa. De upplevde också att andra professioner inte respekterade deras professionella kompetens (Christianson & Everall 2009).

Skolkuratorerna menar att deras erfarenheter ger dem en fördel när de ska bemöta suicidala elever, vilket varit av betydelse eftersom det tillfört en förståelse av suicid. Skolkuratorerna hade förhoppningar om att gå vidare från förlusten, dock med en viss försiktighet utan att ignorera och förtrycka deras upplevelser av suicid. Ett av de viktigaste resultaten i undersökningen är att skolkuratorerna måste vara måna om sig själva för att kunna upprätthålla sin professionalitet (Christianson & Everall 2009). Förlusten av klienter på grund av suicid fick skolkuratorer att ifrågasätta sina egna värderingar och professionella kompetens. Skolkuratorer har ansvar för att etablera krisplaner och se till att de följs i praktiken. Det skapar en känsla av balans och kontroll, eftersom de har ett ansvar att hjälpa eleverna trots den sorg de själva känner. Få undersökningar har gjorts om den personliga påverkan som upplevts i den professionella kontexten. Det ska även beaktas att distinktionen mellan personliga och

professionella erfarenheter kan bli vaga (Christianson & Everall 2009).

Skolkuratorerna i studien skrev om att söka professionellt stöd, ansågs som oprofessionellt. Men menade samtidigt på att stödet är nödvändigt för att upprätthålla professionell stabilitet och innebär att inte förtränga känslor som uppkommer i samband med suicid (Christianson & Everall 2009). Skolkuratorer tar sig an en ledar- och ansvarsroll när kriser och tragedier sker på en skola. Konsekvenserna av suicid och det arbete som medföljer kan leda till att skolkuratoren inte har tid att reflektera eller bearbeta sina egna erfarenheter (Christianson & Everall 2009).

Sean Joe är forskare vid Washington University (2017) inom socialt arbete. Han engagerar sig inom suicidprevention och har anslutit sig till Suicide Prevention Action Network, och the editorial board of Advancing Suicide Prevention. Heather Bryant är också forskare inom Socialt arbete (Joe & Bryant 2007). De redogör för evidensbaserade suicidpreventiva screening-metoder i skolan och menar att socialarbetare och skolkuratorer spelar en viktig roll för det förebyggande arbete mot suicid bland unga, som gäller specifikt i skolan (Joe & Bryant 2007). Mot bakgrund av det höga antalet unga som övervägt att begå självmord samt begått självmord lyfter Joe och Bryant (2007) upp vikten av att utrusta med suicidpreventiva metoder och screening inom skolväsendet. De talar även om att Shaffer och Craft (1999) uppger att en anledning till att vissa skolor inte har implementerat suicidprevention är farhågan att väcka suicidala tankar bland elever, trots att det finns forskning som talar för att suicidpreventiva screening-program identifierar elever i riskzonen för suicid (Joe & Bryant 2007). Suicidförebyggande metodik i form av screening har visat sig vara effektivt för att upptäcka elever i riskzonen och vidare framkommer det att socialarbetare är viktiga för suicidprevention i skolan (Joe & Bryant 2007).

Fineran (2012) är amerikansk doktorand och skriver i sin studie att det huvudsakliga i preventionsarbetet ligger i att skolkuratorer bör vara förberedda på att identifiera riskfaktorer, men även kunna ta sig an en ledarroll i skolan i de fall då elever begått självmord. Skolkuratorer ska utveckla interventioner och finnas till som resurs vid krissituationer. Många skolkuratorer känner sig oförberedda eftersom de inte har fått någon specifik utbildning i hur de ska bemöta krissituationer på skolor och påvisar att de flesta skolor inte har protokoll eller manualer som behandlar suicid bland elever. Skolkuratorer bör ta initiativ för att utveckla och uppdatera aktuella krisplaner. De bör även aktivt söka och delta i sådant som gynnar den professionella

utvecklingen för ökade kunskaper och färdigheter. Genom att upprätta välplanerade och strategiska åtgärdsplaner, kan det förminska förvirring i interventioner kring suicid och därmed långsiktigt förebygga negativa effekter (Fineran 2012).

När en elev begått självmord är det viktigt att följa de riktlinjer som finns på skolan. En viktig aspekt är att bekräfta bortgången av eleven bland skolpersonal, elever, föräldrar och i kommunen. Skolkuratorer är de individer på skolan som ska etablera ett förebyggande team som inkluderar kommunens resurser som bland annat yrkesverksamma som skolpsykologer, speciallärare och annan skolpersonal. Det finns en brist på forskning som är relaterat till suicidförebyggande arbete i skolor (Fineran 2012). Utbildningar som hålls i suicidpreventivt arbete för skolkuratorer och andra medlemmar i kristeamen, bör föra vidare kunskapen genom att bedriva workshops för att utbilda skolpersonal, elever och föräldrar inom suicid (ibid).

Wiley (2012) är skolkurator och handledare i Shelby County i Alabama. Sedan 1950-talet har antalet självmord ökat i USA. Hon uppger i sin studie att suicid är ett folkhälsoproblem, men att det är ett tabubelagt ämne som det sällan pratas om. Studien lyfter upp att suicid inte får utrymme i skolan, trots de höga suicidantalen och den psykiska ohälsan bland ungdomar. Det framgår att de som är verksamma inom skolan inte har någon utbildning för att hantera suicidalitet bland elever. Suicidutbildning ges först i skolorna efter det att ett självmord genomförts. Wiley menar att det här måste förändras och att agerandet ska ske innan ett självmord skett, med hjälp av suicidpreventiva metoder som bör implementeras. Det som bland annat motverkar implementering av suicidförebyggande metoder är myter och okunskap kring suicid. Utbildning av personal på skolor inom suicidprevention kan bidra till att elever i riskzonen lättare kan fångas upp via identifiering av symtom. Skolkuratorer är av stor betydelse för suicidpreventionen, eftersom de är länken mellan elever och hälsovården men även står för ansvaret att implementera metoderna. I studien lyfts olika suicidpreventiva metoder upp, som bland annat "Is the path warm", SLAP (Specific, Lethality, Availability, Proximity), the QPR Training Method. De suicidförebyggande metoderna och screening, där screeningen går ut på att elever får fylla i enkäter som utgör symptomen för suicidalitet. Dock ska skolkuratorer ha i åtanke och vara medvetna om att elever inte alltid svarar ärligt på enkäterna.

Boes et al. (2006) är forskare från USA och de menar att aktuella skolkuratorer bör vara medvetna om hur viktigt det är att hålla sig uppdaterad om de etiska koder som finns genom att medverka i utbildningar för att stärka sin professionalitet. De menar att etisk kunskap är

essentiellt till den professionella rollen, därför att skolkuratorer befinner sig i en kontext som bemöter etiska dilemman i det praktiska arbetet. Skolkuratorer har ett etiskt ansvar både gentemot elever och deras vårdnadshavare, men vad gäller tystnadsplikt så bryts den om det visar sig att eleven är suicidal. Skolkuratorerna i studien uppgav att de hade lite kunskap i att hantera suicidalt beteende. I praktiken skulle analyser av olika etiska dilemman samt hantering krisplaner, interventioner och preventivt arbete för suicid vara till fördel i kompetensen för skolkuratorer (Boes et al. 2006).

Abel och Ericson (2013) beskriver skolkuratorers roll som omfattande eftersom de samverkar inom olika grenar. Det handlar om att erbjuda kortsiktiga samtal, organisera och leda implementering av screening och suicidprevention. Men också om att hantera krissituationer, tillhandahålla vägledning, hålla samtal inom psykisk ohälsa och utbilda andra vuxna i skolmiljön om problematik som kan uppstå i skolmiljöer.

Första kontakten in till hälsoinstanser kommer vanligtvis från skolkuratoren efter att eleven samt föräldrarna skapat en relation till hen. Relationen till skolkuratoren kan göra processen för eleven mindre avskräckt, om det visar sig att skolkuratoren gör bedömningen om att skicka vidare eleven till andra hälsoinstanser (Abel & Ericson 2013). Studien behandlar också konsekvenserna av screeningprogram och menar att de är kosteffektiva, det vill säga ett instrument som de kan lita sig mot. De diskuterar även risken för de skolor som inte har tillräckliga resurser för att effektivt fånga upp de elever som befinner sig i riskzonen för suicid (Abel & Ericson 2013).

Backlund (2007) har i sin doktorsavhandling skrivit om elevvård i grundskolan i Sverige och betonar kunskapsluckan som finns om suicid i svensk forskning. Avhandlingen visar på att skolorna som inkluderas i undersökningen har 1,2 kuratorer per 1000 elever i snitt.

Nedskärningar på resurser inom skolhälsan kan kopplas med det höga inflödet på Barn- och ungdomspsykiatri. Det framgår att det i Sverige finns god tillgång till socialarbetare inom skolan jämförelsevis med utlandet (2007). Skolkuratorer är vid sidan om rektorn, länken mellan skolan och övriga kontakter som exempelvis socialtjänst, polis och Barn- och ungdomspsykiatri.

4 Teori

Vi är intresserade av hur skolkuratorer ser på sin professionella roll i suicidprevention, och vi har därför valt att arbeta utifrån Goffmans dramaturgiska perspektiv (2014). Det dramaturgiska perspektivet kompletteras med en perspektivering om värderingar i socialt arbete (Beckett & Horner 2016) för att vidare kunna analysera vilka värderingar i socialt arbete som skolkuratorerna grundar sin roll i.

4.1 Det dramaturgiska perspektivet

Det dramaturgiska perspektivet handlar om interaktionen mellan människor. Under mötet med en annan individ kommuniceras vem vi är, vem vi vill vara och vilken roll vi har. Goffman (2014) använder olika metaforiska beskrivningar från teaterspel för att beskriva det sociala samspelet mellan människor, det görs via exempelvis masker. Teorin är av relevans för studien eftersom fokus ligger på roller. Den täcker därmed en del av syftet i vår tolkning och förståelse i hur skolkuratorer arbetar professionellt med suicidprevention. Skolkuratorer möter elever, föräldrar, kollegor och chefer i sin vardag. De samverkar även med externa aktörer som bland annat, Barn- och ungdomspsykiatri och Socialtjänsten. Samspelet mellan skolkuratoren och andra aktörer är en del av skolkuratorernas professionella arbete i suicidprevention, vilket betyder att de spelar en viss roll i de olika sammanhangen.

Goffman (2014) talar om den cyniska och uppriktiga rollen i framträdandet. Hur rollen förmedlas utgör omgivningens förväntningar och trovärdighet i rollen. Det finns dock en föreställning om att rollens framträdande spelas för andras nytta. Den rollen som Goffman kallar för *uppriktig* är säker på sin prestation och tro om att omgivningen (det Goffman kallar för publik) också uppfattar rollen som trovärdig. Den *cyniska* rollen tror däremot inte på sitt eget handlande och saknar intresse för publikens intryck av en. Det kan även vara så att den cyniske rollens intresse är att vinna över publikens förtroende för att åstadkomma andra ändamål.

Regionen är enligt Goffman (2014) en plats med gränser. Den plats eller region är indelad i *främre region* och *bakre region*. I den främre regionen sker uppträdandet, där normer finns att förhålla sig till. Den bakre regionen är Goffmans benämning på "bakom kulisserna", vilket avser en plats där ett uppträdande är naturligt att det inte går att motstrida sig avtrycken. I den bakre regionen finns alltså inga observatörer. Det är i den bakre regionen som individen

släpper masken, det vill säga där skolkuratorerna kan släppa sin roll (ibid.).

4.2 Värderingar i socialt arbete

Beckett och Horner (2016) är båda i grunden socialarbetare och har flera års erfarenhet inom fältet. Teori om socialt arbete är en bred teori eftersom den berör många olika professioner som grundar sig i socialt arbete. Beskrivningen av teorin är vår tolkning utifrån vårt ämne om skolkuratorer och deras profession. Utgångspunkten ligger i att skapa en vidare anblick av det sociala arbetets komplexitet och belysa att många sociala arbeten överlappar varandra inom olika områden. Sociala arbetet beskrivs som en evidensbaserad praktik och ett forskningsområde som ska främja den sociala utvecklingen (Beckett & Horner 2016). Det sociala arbetet handlar om att använda och se sig själv som en slags resurs och tillämpa det, om det så handlar om att vara kommunikatör, lyssnare, samverkanspartner eller supporter. Trots att arbetet är teoretiskt baserat, via exempelvis rådgivning och andra terapeutiska insatser, så ser många på sin roll som mer omfattande och specifik än så. Det handlar alltså mer om att lära ut nya koncept och förmågor att tänka lösningsfokuserat och inte om att direkta förändringar, utan mer om att tänka och ifrågasätta förändringarna som kan göras i människors liv.

Beckett och Horner (2016) talar om *kunskap*, *färdigheter* och *värderingar* som tre olika huvudbegrepp som samspelar inom teori om socialt arbete. Oavsett hur mycket kunskap och färdigheter den professionella besitter, så handlar det alltid i grunden om värderingar. Kunskap talar om för oss vilka våra val är och vad konsekvenserna kan bli. Till kunskapen ingår teorier, evidensbaserad praktik, vetenskapliga aspekter, metoder och interventioner. Färdigheter talar om för oss huruvida kunskapen tillsätts i praktiken genom att bland annat bemöta individer och stå för det relationsskapande. Däremot när det kommer till själva beslutet är värderingarna det avgörande. Livet är egentligen mer komplext än de teorier och manualer som finns.

Socialarbetares resurser för att få tillgång till den bästa möjliga praxis utgår från de teoretiska idéer som förklarar problematik av interventioner, tillsammans med de färdigheter att utföra ett så professionellt arbete som möjligt och tillsätta idéerna i praktiken. Men i allt det här måste värderingarna vara en understödande grund för att säkerställa att varje handling är etisk och lämplig inom de professionella ramarna, samtidigt som socialarbetare måste arbeta utifrån ett okritiskt förhållningssätt.

Socialt arbete kommer aldrig helt och hållet vara tekniskt baserat, då alla de viktiga

beslut som tas av socialarbetare innehåller värderingskomponenter, likväl som kunskapskomponenter. Oavsett vilket beslut som ska tas i förhållande till situationen, så spelar alltid kunskap och värde av stor vikt i besluten. Riskbedömningen görs utifrån värderingen av vad som är på en acceptabel nivå och att bedöma graden av risk för någon som befinner sig i en viss situation. Alltså handlar det inte endast om den mentala förmågan, utan om värderingarna som genomsyrar den professionelles bedömningsförmåga (Beckett & Horner 2016).

5 Metod

I följande avsnitt kommer vi redogöra för vilka metoder och tillvägagångssätt vi använt i studien utifrån ett kritiskt förhållningssätt. Vi kommer att behandla olika delar och den första handlar om de metodologiska överväganden som gjordes i studien. Därefter kommer vi diskutera urvalet för studiens relevans samt tillvägagångssättet för det inhämtade materialet. Även ett avsnitt om bearbetning och analys samt hur arbetsfördelningen sett ut kommer vi att redogöra för. Slutligen kommer diskussion kring studiens tillförlitlighet och de forskningsetiska övervägandena att behandlas.

5.1 Metodologiska överväganden

Kvalitativ metod valdes för studien eftersom den lämpade sig mer för syftet och forskningsfrågorna än kvantitativ metod. Då avsikten inte var att utgå från siffror utan att vara att tolka och förstå resultatet. En induktiv ansats gjorde möjliggjorde förståelse av empirin som framkom ur de kvalitativa intervjuerna, med hjälp av kopplingen till de teoretiska ansatserna (Bryman 2011). Utifrån traditionen emotionalism inom kvalitativ forskning grundades ambitionen i att ta reda på skolkuratorernas erfarenheter av suicidprevention, med fokus på deras subjektiva verklighet. I kvalitativ forskning ligger tyngdpunkten i att undersöka den sociala verkligheten, vilket lämpades i undersökningen om vilka erfarenheter skolkuratorer hade om suicid inom skolmiljön (Bryman 2011). Även Wenneberg (2010) talar om det här via den ontologiska ståndpunkten som innebär att våra upplevelser och kunskaper om verkligheten är det som konstruerar den sociala verkligheten. Bryman (2011) kritiserar även den kvalitativa

forskningsmetoden och menar att den är inskränkt eftersom forskarens beskrivning och tolkning av verkligheten inte är dynamisk. Intervjuer kan ge en begränsad bild, då forskaren tolkar materialet utifrån sitt perspektiv som kanske inte stämmer överens med respondenternas perspektiv.

Respondenterna kan även tolka frågorna på ett annorlunda sätt än vad intervjupersonen gör (Ahrne & Svensson 2011). I vårt fall kanske skolkuratorernas svar inte stämde överens med frågorna vi ställde. Ahrne & Svensson (2011) menar vidare att kontext, språk och perspektiv kan påverka hur tolkningen av ett och samma fenomen kan se så olika ut.

5.2 Urval

I uppsatsen använde vi oss av ett målstyrt urval. Bryman (2011) beskriver målstyrt urval som ett icke-slumpmässigt urval där syftet var att selektera respondenter. Urvalet inkluderade endast respondenter av relevans för studien och generaliserades inte som i kvantitativ metod.

Respondenterna som valdes ut uppfyllde kraven för studiens syfte, då de var verksamma skolkuratorer med socionomexamen och jobbade i den aktuella kommunen i nordvästra Skåne som på gymnasialnivå. Vi sökte upp kommunens webbplats där vi fann en lista över de aktuella gymnasieskolorna. I första hand informerades vi rektorerna på de utvalda skolorna, därefter kontaktade vi tjugo potentiella skolkuratorer. Under processens gång anpassade vi oss, eftersom de två sista respondenterna inte gick att få tag i inom samma kommun. Då sökte vi oss till en geografiskt närliggande kommun för att inskaffa resten av empirin och uppnå åtta respondenter. Således använde vi oss av två olika kommuner, varav två av åtta intervjupersoner tillhörde en annan kommun.

Skolkuratorerna kontaktades via mail med bifogat informationsbrevet där studiens syfte framgick. Informationsbrevet (se bilaga 1) bestod av redogörelser för hur vi tillämpade de fyra etiska forskningsprinciperna. En del av skolkuratorerna svarade på mailet och meddelade om de ville medverka eller inte. Totalt deltog åtta respondenter, vilket enligt Ahrne & Svensson (2011) mening är tillräckligt för att se till att resultatet inte är bundet av enstaka respondenter. Dock var det omöjligt att generalisera resultatet till en population enligt Bryman (2011). Enligt Ahrne & Svensson (2011) kan sex till åtta respondenter vara tillräckligt för representativitet eftersom syftet är att fokusera på innehållet av respondenternas utsagor.

5.3 Tillvägagångssätt

Vi samlade in vår data via kvalitativa intervjuer och valde semistrukturerade intervjuer eftersom tekniken medförde en flexibilitet och frihet i respondenternas svar. Vi utformade en intervjuguide utifrån olika teman, dock kom frågorna inte alltid i samma ordning under intervjuens gång. Vi hade också utrymme för att ställa följdfrågor och skapade därmed utrymme för ett mer omfattande material. Med hjälp av denna flexibilitet lyckades vi fånga upp det respondenterna ansåg vara väsentligt i förståelsen av deras erfarenheter, beteenden samt upplevelser (Bryman 2011).

När vi utformade intervjuguiden förhöll vi oss till studiens syfte och frågeställningar och skapade olika teman utifrån de. Vi besökte skolorna där skolkuratorerna arbetade, eftersom det medförde en förståelse av respondenternas miljö (Bryman 2011). Risker fanns att skolkuratorerna ville framstå som goda och professionella i sin yrkesroll, särskilt eftersom vi befann oss på deras arbetsplats. Därav hade vi i åtanke att tänka på att maktbalansen kunde ha en påverkan i skolkuratorernas utsagor eftersom intervjuerna hölls just på skolan.

I intervjuguiden använde vi oss av *“professionalitet”*, *“preventionsarbete”* och *“kompetens”* och dessa hade sin utgångspunkt i skolkuratorernas professionella erfarenheter av suicidprevention. Under varje tema hade vi förberett frågor med hjälp av Brymans (2011) tips, bland annat genom att vi undvek inledande frågor som kunde påverka öppenheten i intervjun.

Vi informerade rektorerna på skolan om studiens syfte, för att få kontakt med skolkuratorerna. Därefter kontaktade vi skolkuratorerna och skickade ett informationsbrev (se Bilaga 1) om studiens syfte och bakgrund. Vid start av varje intervju informerade vi kort om studiens syfte. Vi inledde även intervjuerna genom att fråga om de själva hade frågor eller funderingar som de ville ställa till oss, på så sätt skapade vi utrymme för skolkuratorerna att prata fritt utifrån deras perspektiv (Kvale 2017). Intervjuguiden kan anses vara styrande eftersom vi själva utformade frågorna, av den anledningen hade vi under intervjuens gång i åtanke att hålla oss så neutrala som möjligt och lät respondenternas aktiva deltagande vara styrande, så att maktbalansen mellan oss och skolkuratorerna upprätthölls (Ahrne & Svensson 2011).

5.4 Bearbetning och analys

Vid start av varje intervju fick vi samtycke av samtliga skolkuratorer att spela in intervjuerna med hjälp av mobiltelefon. På så sätt möjliggjordes ett större fokus på respondenten då utsagorna dokumenterades på inspelningen. I efterhand blev det möjligt för oss att pausa och spela om inspelningen som gjorde att vi kunde transkribera ner precisa och språkliga utsagor samt uttryck som framkom (Kvale 2017). Trots att det tog lång tid så gav transkriberingen tillgång till både vad och hur skolkuratorerna sagt (Bryman 2011). Nästa steg i processen blev att analysera det transkriberade materialet med hjälp av kodning, vilket medförde en fördjupad förståelse, granskning och överblick av empirin (Kvale 2017). Utifrån kodningen kunde vi kategorisera olika uttryck och nyckelord. Vi valde *att använda oss av fyra olika teman professionalitet, erfarenheter, funktion och preventionsarbete*. Med hjälp av dessa teman granskande vi materialet efter kategorier som ingick under de olika teman.

Bryman (2011) beskriver tematisk analys som ett tillvägagångssätt i att analysera materialet genom att dela in det i olika teman och subteman som är återkommande, som därefter sattes in i tabellen med hjälp av korta utdrag. Enligt Berelson (Bryman 2011) ska en innehållsanalys framta det konkreta innehållet i de valda teman. Under våra valda teman markerade vi de olika utdragen i olika färger, tillhörande vardera teman. Därefter förkortade vi utsagorna med hjälp av nyckelord eller kortade citat som stod för innebörden i innehållet. Med hjälp av kodningen såg vi likheter i skolkuratorernas utsagor och satte empirin i sammanhang, vilket gav en tydligare inblick i skolkuratorernas kontext. Med hjälp av kodningen kunde vi gå tillbaka i tabellen och valde ut ett tema, samt det väsentliga tillhörande varje tema. Därefter tog vi ut citat från empirin som analyserades vidare med hjälp av de teoretiska utgångspunkterna enligt Goffman (2014) och teori om socialt arbete med fokus på värderingar (Beckett & Horner 2016).

5.5 Arbetsfördelning

Under arbetets gång förhöll vi oss till en jämn fördelning. Materialet har skrivs ihop med båda skribenternas närvaro. Då vi fördelade arbetet bestämde vi oss för att dela upp de åtta intervjuerna jämlikt. Därmed höll vi fyra intervjuer vardera och transkriberade därefter dem. När transkriberingen blev klar läste vi igenom alla intervjuer och kodningen gjorde även kodningen ihop, på så sätt gav det oss inblick i all empiri, trots att vi inte deltog i alla intervjuer.

5.6 Metodens tillförlitlighet och äkthet

I den kvalitativa forskningen finns det andra alternativa begrepp än validitet och reliabilitet som styrker tillförlitligheten i den valda metoden (Bryman 2011). Enligt Bryman handlar det inom den kvalitativa metoden istället om begreppen tillförlitlighet och äkthet. Tillförlitlighet kan enligt Bryman (2011) brytas ner i fyra delar. Dessa är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera.

Ahrne och Svensson (2011) uppger att intervjuer kan innehålla personliga synpunkter, dock kan det undvikas genom att sex till åtta respondenter medverkar i studien. Vi använde oss av åtta intervjupersoner i vår studie. Ytterligare svagheter med intervjuer är att det tar fram en limiterad uppfattning enligt Ahrne och Svensson (2011). Vi höll i semistrukturerade intervjuer, vilket bidrog till att vi fångade upp skolkuratorernas utsagor i så omfattande grad som möjligt. Dock fanns en risk i att utsagorna som uttryckets inte stämde överens med verkligheten. Detta kan sannolikt ha skett, eftersom forskningsfrågorna berörde respondenternas professionalitet. Det kan kompletteras med en observation. Det var dock inte möjligt inom studiens tidsram och omfattning. Bryman (2011) talar även om att öppna frågor inte leder intervjupersonen till ett visst led, därför består den största delen av intervjuguiden av öppna frågor.

Ahrne och Svensson (2011) påtalar även att intervjuaren har ett inflytande över hur materialet tolkas. Intervjupersonen och intervjuaren kan ha olika tolkningar om ett och samma fenomen. Vi säkerställde trovärdigheten genom att citera ut skolkuratorernas utsagor och på så sätt bidrog det till ett så trovärdigt material som möjligt i analysen. Genom inspelning av intervjuerna och därefter transkribering av empirin bidrog det till ytterligare trovärdighet, eftersom vartenda ord, uttryck och ljud transkriberades och kunde återfinnas.

Överförbarhet enligt Bryman (2011) handlar om den grupp, alltså skolkuratorer och vad som kännetecknar dem i deras kontext. Det avses att beskriva så omfattande och nyanserat som möjligt, om kulturen som råder för att kunna fastställa om empirin är överförbar till en annan miljö. Empirin vi samlade in återfanns i skolkuratorernas kontext som var skiftande, särskilt utifrån våra åtta olika intervjupersoner, som även befann sig i åtta olika skolor.

Den kvalitativa metoden är inte ute efter mätbarhet, utan snarare att studera särskilda företeelser ute i verkligheten. Således styrkte vår intervjuguide (se Bilaga 2) vår överförbarhet och generalisering, då det kunde framstå likartat material om vi skulle intervjuat andra

skolkuratorer vid annan tid och plats. Huvudsaken låg i innehållet och representativiteten i skolkuratorernas utsagor. Lind (2014) belyser det mätbara som förser hög tillförlitlighet. Men när gällde överförbarheten i vår studie granskade vi det kritiskt eftersom skolkuratorerna redan var informerade och inställda på att bli intervjuade. Det kunde det jämföras till en förutbestämd experimentsituation, vilket kunde handla om att skolkuratorerna ville bidra med mer material, än vad som förelåg i syftet, vilket var att fånga upp skolkuratorerna i deras vardagliga aura.

Bryman (2011) talar även om pålitlighet som syftar till granskningen av forskningsprocessen, alltså uppsatsens olika delar och transparensen i den. På så sätt tillförde det en disponibel beskrivning av hur alla olika delar i uppsatsen tillkom, vilket skapade en pålitlighet i studien. Även Ahrne och Svensson (2011) belyser transparens som ett viktigt verktyg för att styrka forskningsprocessen i materialet, för att göra det möjligt för läsaren att bli delaktig i hur metodvalet samt de olika resonemangen kring detta genomfördes. Transparensen medförde trovärdighet och kvalitet i uppsatsen. Äkthet tillhör även den kvalitativa metoden och delas enligt Bryman (2011) in i fem olika kategorier. Den första handlar om att skapa en så rättvis bild av respondenterna som möjligt. Andra kriteriet berör ontologisk autenticitet och behandlar vikten av respondenternas egna ökade förståelse i deras kontext med hjälp av undersökningen. Pedagogisk autenticitet handlar om att respondenterna själva har fått ökad förståelse av andra personers uppfattningar om fenomenet som undersökningen bidragit till. Den katalytiska autenticiteten handlar däremot om huruvida undersökningen bidragit till att undersökningsspersonerna själva kan förändra situationen. Det sista kriteriet är den så kallade taktiska autenticitet, vilket berör respondenternas möjligheter att handla och utvecklas utifrån det som är nödvändigt. Uppsatsen kunde inte förändra skolkuratorernas position i ämnet, men vi försökte så långt det gick genom att ändamålet med uppsatsen var att bidra till en medvetenhet och uppmärksamma skolkuratorers professionella arbete om suicidprevention. Ambitionen i studien var att skapa en så rättvis bild av respondenterna och deras utsagor som möjligt. Samtliga skolkuratorer uppgav att de önskade en kopia av uppsatsen. Efter publicering av uppsatsen kommer således en återkoppling till fältet att ske.

5.7 Forskningsetiska överväganden

I studien tillämpades de fyra forskningsetiska principerna enligt Vetenskapsrådet. Informationskravet uppfylldes redan vid första kontakten med respondenterna via

informationsbrevet. I informationsbrevet framgick studiens syfte och att medverkan var frivillig. Vid intervjutillfället beskrevs undersökningens tillvägagångssätt och varje respondent erbjöds att få ta del av uppsatsen vid publicering. Respondenterna informerades via informationsbrevet om att samtliga kraven från Vetenskapsrådet blivit upprättade. Respondenterna informerades om avidentifiering, och att de enda som var medvetna om respondenternas identitet var uppsatsskribenterna och handledaren. Vid intervjutillfället uppgav vi att deras uppgifter endast kommer att användas till undersökningen. Respondenterna informerades även om att de kunde avbryta intervjun precis när de ville.

Gällande samtyckeskravet uppfylldes det vid varje enskilt intervjutillfälle. Samtliga respondenter fick frågan om hen samtyckte till medverkan i studien, samtidigt som vi spelade in samtycket. Enligt Vetenskapsrådet (u.å) ska ett samtycke ske vid denna typ av undersökning och samtyckeskravet måste uppfyllas så långt det går. Därför vände vi oss i första hand till rektorerna som var verksamma på skolorna via mail eller telefonsamtal, på så sätt fick vi en första ingång och kontakt med skolkuratorerna.

Konfidentialitetskravet innebär enligt Vetenskapsrådet (u.å) att respondenterna och deras uppgifter ska skyddas och avidentifieras. En av de punkter som kan diskuteras är konfidentialitetskravet och åtgärder för att bibehålla ett skydd för respondenterna. Riskerna som fanns med i metoden, som även publicering av studien kan medföra, var om någon känner igen respondenternas utsagor om till exempel vissa elevärenden. Eleverna som skolkuratorerna talade om kanske var omyndiga och blev därför en känslig grupp i vår studie. Det fanns alltså en risk om respondenternas identitet uppenbarades, särskilt elevernas. Ytterligare en aspekt som vi tog hänsyn till var rektorernas medvetenhet om skolkuratorers samverkan i studien, därför blev samtliga respondenter utdelade en siffra som vi ersatte namnet med. Dokumentet förvarade vi på ett säkert sätt som endast vi skribenter hade tillgång till. Information som kunde lett till identifikation av personer som medverkat i studien eller om andra som nämndes i utsagorna avidentifierades. Exempelvis avidentifierades elever, arbetsgivare och kollegor som nämndes under intervjuerna för att förminska risken att identifiera personerna det handlade om. Elever var avidentifierade redan av intervjupersonerna, men ibland berättades exempelvis vissa detaljer om bakgrunden till agerandet. Med hänsyn till Vetenskapsrådets (u.å) upplysning om att forskare ska ha i åtanke att personer kan identifieras även om namn inte är uppgivna i studien valde vi att avstå från att publicera vissa detaljer. Utifrån ett deontologiskt perspektiv resonerade vi utifrån

att vi följde Vetenskapsrådets (u.å) anvisningar för hur vi borde hantera materialet. Svedmark (2012) belyser vikten av att anonymisera respondenternas utsagor. Vi valde därför att utesluta eller avidentifiera vissa detaljer som framkom, vilket skyddade respondenterna och andra personer som de berörde i sina utsagor.

Intervjupersonerna som deltog var myndiga, men då de var skolkuratorer på gymnasieskolor kan utsagorna berört omyndiga elever. Det innebar att eleverna blev en grupp som särskilt ska skyddades, eftersom ämnet var känsligt var vi särskilt måna om att avidentifiera detaljer kring eleverna som framkom under intervjuerna.

Nyttjandekravet tillämpades då undersökningen och uppgifterna som framkom endast användes inom ramen för studiens syfte och utnyttjades inte i andra syften än för just den här studien. Enligt Vetenskapsrådet (u.å) ska även risker med att andra använder resultatet i andra syften som avses i reglerna 7 och 8 tänkas igenom. Enligt Ahrne & Svensson (2011) kan etiska synsätt vara det teleologiska, som utgår från den moraliska handlingen och konsekvensen av den. Men det kan även handla om den deontologiska som berör huruvida handlingens värde genomförts utifrån de rådande etiska normer och regler som existerar. Vi ansåg således att studien bidrog med kunskapsspridning och medvetenhet om hur skolkuratorer arbetade professionellt med suicidprevention, samt vilka eventuella erfarenheter de hade av att hjälpa suicidala gymnasieelever. Därmed bidrog studien med kunskaper som möjligtvis kunde utveckla det suicidpreventiva skolkuratoriva arbetet. Angående forskningsfrågornas försvarbarhet fanns enstaka punkter, bland annat frågor som berörde skolkuratorers professionalitet, syn och erfarenheter av att arbeta suicidpreventivt. Dock bestod urvalsgruppen av myndiga och erfarna personer som själva frivilligt valde att delta i studien.

6 Resultat och analys

Vi kommer i följande avsnitt att analysera det insamlade materialet som framkom via de åtta intervjuade skolkuratorerna. Empirin kommer att analyseras med hjälp av Goffmans dramaturgiska perspektiv (2014) samt värderingar i teori om socialt arbete utifrån Beckett och Horner (2016).

Av de skolkuratorer som vi intervjuat i denna studie har samtliga svarat att de har socionomexamen. Samtliga skolkuratorer uppger att de har bemött suicidala elever i sin profession som skolkurator. Det är dock inte alla som fått utbildning i suicid, endast hälften av intervjupersonerna har någon slags utbildning i suicidprevention. Hälften av skolkuratorerna tycker inte att socionomutbildningen gav tillräckligt med kunskap och färdighet i att bemöta suicid och jobba preventivt. Medan den andra hälften utgjorde två intervjupersoner som inte visste och två andra som svarade att socionomutbildningen gav dem färdigheter för att bemöta suicidprevention. Samtliga skolkuratorer anser att deras funktion är att överlåta eleven vidare till Barn- och ungdomspsykiatri. De ser även sitt arbete som betydelsefullt för andras liv. Sex av åtta respondenter uppger att de upplever att elever på skolan är medvetna om deras funktion och att de kan vända sig till dem. De påtalade betydelsen av engagemang och "marknadsföring" av sig själva för eleverna.

6.1 Syn på rollen

Avsnittet handlar om skolkuratorers syn på sin professionella roll utifrån den uppriktiga och cyniska rollen (Goffman 2014). Skolkuratorerna resonerar kring sin profession, handlingsutrymme, avvägningar och kompetens.

För även om vi inte ska jobba med behandling. Så är dem kvar hos oss i väntan på att komma vidare. Och det är klart att... är det någon som har gjort ett självmordsförsök så är dem ju vidare direkt. Har man bara ett självska debeteend eller en ångestproblematik... Ja men då är det oftast lite väntetid innan man, innan man kommer in. Och då har vi dom här. För att kunna hjälpa dem variera och stå ut och...

Ja men det blir ju lite psykisk livräddning eller livsbehållande åtgärder. – IP5

Utdraget är från en skolkurator som belyser väntetiden hos kringverksamheterna och hur detta innebär att skolkuratoren behöver ge elever “psykisk livräddning” eller “livsbehållande åtgärder” i väntan på att komma vidare till nästa instans. Utifrån Goffmans (2014) syn på rollen ser skolkuratoren med trovärdighet på sin funktion att förebygga suicidalitet, då hen uppger att hen hjälper eleverna att överleva tills dem kommer vidare.

Jag har en kompetens som oftast saknas i dem här sammanhangen. – IP4.

Skolkuratoren tror på sig själv i sin roll inom det suicidpreventiva arbetet vilket visar på en uppriktig roll (Goffman 2014). Utdraget visar på att skolkuratoren anser sig själv uppfylla en viktig funktion med hjälp av sin kompetens och färdigheter att bemöta suicid. Dock menar hen även att den kompetens som krävs inom det suicidpreventiva arbetet saknas i sammanhangen.

När jag väl ringde in och sa att, ni behöver liksom träffa den här eleven, så kändes det väldigt skönt sen att därför, i normala fall så kanske jag som var den sista instansen innan. – IP4

Skolkuratoren fortsätter vidare i sitt resonemang om att gå från att vara den sista instansen som tidigare yrkesprofessionell på BUP till att arbeta som en skolkurator ger en känsla av lättnad. Skolkuratoren ser positivt på att rollen är avgränsad och kan falla tillbaka i sin bakre region för att hen har kunskap om sitt handlingsutrymme och inte kan bemöta eleven mer än vad kunskapen säger och i vilken utsträckning den går. Skolkuratoren färdigheter i att bemöta suicidala elever är avgörande för skolkuratorns värderingar och bemötandet. Skolkuratoren hade kanske inte uppgett att det kändes skönt utan gett eleven en trygghet i att finnas till även i skolmiljön (Beckett & Horner 2016).

Att man inte liksom har det mandatet att driva processen – IP4.

Skolkuratoren lyfter upp begränsningen med kuratorsrollen. Avsaknaden av mandat resulterar i att inte kunna driva vidare processen. Uppdraget i det suicidpreventiva arbetet slutar vid överlåtelsen till nästa instans, vilket kan ses utifrån att skolkuratoren gör en bedömning om att det ligger utanför hans kompetens och förmåga att bemöta sådan problematik. Därmed blir skolkuratorns funktion att ta ställning till om eleven ska vidare till nästa instans och säkerställa en övergång.

Det är inte alltid givet att man känner att man har gjort rätt. – IP5.

Skolkuratoren är här till en viss del cynisk i sin roll, eftersom hen inte alltid tror på sitt handlande (Goffman 2014). Det kan även tolkas som en medvetenhet i att professionen och rollen som skolkurator tar fram känslor som visar på en osäkerhet i handlandet och rollen. Trots den kunskap och de färdigheter som skolkuratoren besitter, finns konsekvenserna i åtanke i arbetet och bemötandet. Detta kan kopplas till den uppriktiga rollen som framträder i den främre regionen (Goffman 2014). Det kan även handla om att skolkuratoren vågar reflektera i sin bakre region om de konsekvenser som suicid innebär och det professionella arbetet som skolkuratorer står inför. Det i sin tur kan resultera till att det inte finns tillräckligt med tid för reflektion av de egna erfarenheterna (Christianson & Everall 2009). Reflektion i arbetet tyder därmed på kunskap som styrker färdigheterna i att bemöta det suicidpreventiva arbetet och värderingarna i det professionella sociala arbetet (Beckett & Horner 2016).

Jag har (...) blivit hotad av familjer. (...) Men, och det är klart att det är jobbigt. Och det är jobbigt när man hamnar i konflikt med lärare som tycker någonting annat. Eller en elev som tycker man är dum i huvudet. Det är jobbigt, det är jättejobbigt! – IP6

Det är svåra, jättesvåra avvägningar. – IP5

Erfarenheterna som beskrivs av skolkuratorerna i det professionella arbetet med suicidprevention innebär även svåra och jobbiga situationer. Att det är svåra

avvägningar tyder på att besluten som tas inte är lätta. Det obekväma ingår också i rollen och det som är avgörande blir då vilken kunskap och färdighet skolkuratoren innehar av att arbeta suicidpreventivt.

Skolkuratoren upplever det som svårt att ta beslut, då kan det kopplas till att kunskap och färdigheter i att ta beslut inte blir enkelt, eftersom värderingarna inte ligger i grund för den professionella kompetensen att bemöta sådan problematik (Beckett & Horner 2016). Känslor av skam och skuld som väcks hos skolkuratorer för att de inte känner att de har tillräcklig kompetens att bemöta suicidala elever ska beaktas varsamt. De ska vara förberedda för att tillta professionell hjälp och stöd så de kan få vägledning i sitt arbete (Fineran 2012).

Ja, vi är ju viktiga personer ju. Vi kan dels fånga upp dom och dels våga ställa frågorna och våga prata om att man har såna här tankar. – IP8

Samtliga skolkuratorer ansåg att deras funktion och roll i det suicidpreventiva arbetet är viktig och värdefull.

6.2 Det praktiska suicidpreventiva arbetet

Följande avsnitt handlar om skolkuratorernas praktiska arbete inom suicidprevention och vilka eventuella interventioner och riktlinjer som bland annat bedömningar och utbildningar finns i deras arbete. Avsnittet berör även hur skolkuratorer bemöter det suicidpreventiva arbetet med hjälp av sin roll och funktion.

Jag tycker det är rätt så viktigt och jag jobbar hårt för att alla på skolan, inte bara jag, utan lärarna, skolsköterskan, rektorn, alla, ska inte vara rädda för att ställa frågan 'har du funderat på att ta ditt liv nån gång?' – IP1

Samtliga skolkuratorer uttrycker hur betydelsefullt det är att "våga ställa frågan". Av erfarenhet talar skolkuratorerna om att uppmärksamma problematiken och göra det till någonting som ingen ska vara rädd för, även hos andra professioner. Skolkuratoren har då en ledande roll i arbetet i skolmiljön och lägger stor vikt i att nå ut med sina värderingar med hjälp av sin främre region i skolan. Precis som Christianson och Everall (2009) antyder

så tillskrivs skolkuratorer en ledarskapsroll vid kriser i skolan, vilket kan leda till att skolkuratoren inte har lika mycket tid över till att reflekterande och bearbetning. Frågan är bara vad som händer när elever väl söker sig till skolkuratorerna. Tar alla skolkuratorer emot dem? Vilka interventioner finns? Och vilken kompetens besitter skolkuratorerna?

Men det finns säkert bedömningar... att du kan göra en riskbedömning... eller hur? Och jag skulle inte kunna göra det – IP2

Skolkuratoren belyser riskbedömningen som någonting hen saknar kompetens inom och inte kan genomföra. Om vi kopplar detta till Joe och Bryants (2007) redogörelse för evidensbaserade suicidpreventiva screening-metoder synliggörs att skolkuratoren skulle kunna uppfylla denna funktion med utbildning, som Wiley (2012) nämnde. Suicidutbildning saknas oftast bland yrkesverksamma inom skolan (Wiley, 2012). Kunskap kring riskbedömningar finns, men däremot saknas kompetensen för att genomföra en bedömning. Värdering i beslutet som tas försvinner enligt Beckett och Horner (2016). Det är viktigt att yrkesverksamma skolkuratorer är medvetna om hur viktigt det är att upprätthålla och säkra sin professionalitet genom att delta på utbildningar för att vara uppdaterade om den etiska kunskap som råder (Boes et al. 2006).

Jag tänker att den här skolan har köpt till. Så att vi har väldigt mycket skolkuratorstid. – IP3

Skolkuratoren ser den kompletterande kuratorstjänsten på skolan som en del av det suicidpreventiva arbetet. Resonemanget innebär att skolkuratoren uppfyller en suicidförebyggande funktion på skolan bara genom att vara tillgänglig för eleverna. Enligt skolkuratoren finns en extra kuratorstjänst, det kan därför innebära att färre elever behöver gå vidare till BUP eller andra instanser. Skolkuratorns syn på att tillgänglighet för elever i sig är suicidförebyggande får stöd i Backlunds (2007) resonemang om att nedskärningar inom skolhälsan kan ha ett samband med det höga inflödet på BUP. Screeningprogram inom suicid anses vara kosteffektiva instrument som skolkuratorer kan luta sig mot, men medför även en risk för skolor som har knappa resurser. De skolor kan då inte fånga upp elever som befinner sig i

riskzonen för suicid (Abel & Ericson 2013).

Region Skåne har ju haft den här SPISS-satsningen, alltså det är ju en kontinuerlig utbildningsform eller handledningsform där man hela tiden, har med det här perspektivet. – IP4

Skolkuratoren uppger att SPISS-utbildningen som hen har deltagit i har gett ett perspektiv. Denna utbildning kan ses som ett slags redskap i att uppfylla sin funktion i suicidprevention då det har bidragit med ett perspektiv i arbetet.

Det kan ju vara såhär att den kontakten som finns med oss skolkuratorer kan vara tillräcklig där och då. – IP4.

Skolkuratorns resonemang indikerar på att hen anser att kontakten mellan eleven och skolkuratoren kan vara tillräcklig, och att eleven inte alltid behöver hänvisas vidare till nästa instans. Även Joe och Bryant (2007) lyfter socialarbetarens viktiga funktion i skolan för suicidprevention.

Dels får jag jobba på organisationsnivå, med, hur uppmärksammar vi dom som inte mår bra, som inte når målen? Det är mycket att jobba med handlingsplaner, med lärare. Att stötta dem.... i att okej, den här eleven funkar inte. Vad beror det på? .../... Sen är det övergripande hälsofrämjande området. Att jag får vara ute i klasser och prata om livsstil och stress. – IP5

Skolkuratoren beskriver att det suicidpreventiva arbetet sker på organisationsnivå i form av stöd till den som arbetar närmast eleven, det vill säga läraren. Handlingsplaner kan ses som en metod i det suicidpreventiva arbetet. Klassrummet och mötet med läraren kan tolkas som skolkuratorns främre region där mötet med observatörer sker. Att prata om livsstil och stress är grundläggande i skolornas suicidpreventiva arbete. Det är ett tydligt mönster som har framgått hos samtliga skolkuratorer vilket visar på kunskap kring ämnet och färdigheter att bemöta och arbeta preventivt i möte med elever. Deras värderingar medför ett större

handlingsutrymme eftersom kontakt med lärare resulterat i tid och rum ute i klassrummen, alltså elevernas arena. Genom att börja i klassrummen och visa rollens främre region kan skolkuratoren med sin kunskap och sina färdigheter påbörja det preventiva arbetet genom att fånga upp eleverna i klassrummen så de vågar söka sig till skolkuratorns kontor i ett tidigare skede (Beckett & Horner 2016).

Uppmana föräldrarna att ta direkt kontakt med Första linjen eller BUP eller ungdomspsykiatri. .../... Och jag menar, är det inte en elev som har vänt sig till mig så är det inte jag som ringer vårdnadshavaren. Utan då är det mentorn som har den kontakten. Jag kan inte kalla in honom här och säga "Du... din mentor är orolig för dig". Det blir ju jättekonstigt sen. – IP5

Utdraget visar hur det går till när det finns en oro för en omyndig elev. Skolkuratoren har inte alltid funktionen att vara länken mellan elev, vårdnadshavare och skola. Mentorn uppfyller denna funktion om inte eleven har vänt sig till skolkuratoren. Skolkuratoren ser inte det som en självklarhet att vara den som meddelar vårdnadshavare och elev om oron, eller vara den som hänvisar till nästa instans och därmed har inte skolkuratoren alltid denna funktionen.

Skolkuratorns val i att inte känna ett ansvarstagande i att ta kontakt med vårdnadshavare kan tolkas som att skolkuratoren inte tar nytta av sitt handlingsutrymme, som att skapa god relation till elevens kontaktnät som i sin tur kan fånga upp eleven från att begå suicid. Skolkuratorns kunskap och färdigheter kan uttolkas i uttalandet men inte värderingskomponenten eftersom skolkontakten inte upplever ansvar i att upprätta kontakt med vårdnadshavarna för att kunna bemöta eleven (Beckett & Horner 2016). Men som Boes et al. (2006) menar har skolkuratorer ett etiskt ansvar både gentemot elever och deras vårdnadshavare. Men tystnadsplikten bryts om en elev är suicidal. På så sätt kan skolkuratoren etablera kontakt med vårdnadshavare och arbeta tillsammans med för att fånga upp eleven och därmed bidra till vidgat nätverk.

Alltså att förmedla hopp... förmedla möjligheter. Att förmedla att det aldrig är

kört. Oavsett vad. Det är aldrig kört. Det finns alltid en väg. – IP5

Ovanstående är ett utdrag av en skolkurators svar på hur hen praktiskt förebygger suicid, vilket visar på att skolkuratorns värderingar är hoppfulla och hen vågar ta en främre region i att förmedla hopp i skolmiljön. Trots den kunskap och erfarenheter skolkuratoren har, trots att suicid är känsligt ämne och påverkar även skolkuratoren på ett emotionellt plan, väljer hen att ta fram värderingarna och tar beslutet att i sin professionella roll spegla hoppfullhet (Beckett & Horner 2016). Det i sig bidrar till det suicidpreventiva arbetet och skolkuratoren kan med hjälp av sitt handlingsutrymme nå ut till eleverna och förmedla hopp och därmed öppna upp möjligheten för att fånga upp fler elever.

Det är något jag jobbar nästan dagligen med. Framförallt tankar. Där är jag funktionen att jag kan vrida och vända lite på tankar i perspektivet. – IP6

Jag har ju absolut lärt mig att se beteendesignaler och mönster mycket tidigare som jag kan dra nytta av i samtal med andra elever. Så på något sätt har man lärt sig det och det kanske i sig är något förebyggande? Att man vågar prata om det. – IP6

Utdraget visar att skolkuratoren arbetar suicidpreventivt genom att identifiera elever i riskzonen genom beteendesignaler och mönster. Att arbeta suicidpreventivt på detta sätt menar Fineran (2012) är grundläggande. Hen har funktionen att vända och vrida på tankar hos eleven. Skolkuratoren visar på trovärdighet och är därmed uppriktig i rollen (Goffman 2014). Det visar även på kunskap och lärdom av erfarenheter inom professionen som lett skolkuratoren till de färdigheter och värderingar som hen tillämpar (Beckett & Horner 2016). Lärdomen i sig driver skolkuratoren till det preventiva arbetet. Resonemanget visar på att skolkuratoren har kunskap och färdigheter att bemöta suicid genom att fånga upp signaler och mönster hos eleverna. Skolkuratorns bemötande i sig kan ses som suicidpreventivt.

Det är en stor skola med 700 elever. Och jag vet inte hur många klasser det är?
Men jag har ingen möjlighet att vara delaktig i allt det arbetet. – IP5

Sen är det så med dem väntetider och så som vi har... så blir det ändå så att man
får ha något stöttande men då är det helt på elevens initiativ. – IP5

Nu jobbar jag på en skola där jag har en begränsad tid och då saknar jag mer tid
till förebyggande och främjande arbete som jag egentligen ska syssla med – IP2

Ovanstående utdrag visar på att antalet elever på skolan påverkar skolkuratorns möjligheter till att arbeta suicidpreventivt. Funktionen påverkas på det vis att eleven själv får ta initiativ till att vända sig till skolkuratoren, och inte omvänt vid misstanke om suicidalitet. I skolkuratorns professionella roll ingår skyldigheten att ta ansvar, särskilt vad gäller den etiska kunskapen då de har etiskt ansvar mot eleven och vårdnadshavare. Om det framgår att klienten är suicidal så har skolkuratoren rätt att bryta tystnadsplikten (Boes et al. 2006), vilket kan bryta tilliten och relationen som skolkuratoren har skapat till eleven. Det kan då handla om att kunskapen och färdigheterna som skolkuratoren besitter är fullständiga utifrån den etik som finns inpräglad i professionen. Men värderingskomponenten är den ledande faktorn som genomsyrar skolkuratorns beslut. Enskilda fall kan utgöra hur värderingskomponenten kommer att te sig, men så länge skolkuratoren har med sig den i beslutet, visar det på att den professionella rollen upprätthålls (Beckett & Horner 2016).

Och jag är ju med i KRIS-team, kan man säga, som kurator. – IP6

Jag arbetar ju jättemycket med att jag vill vara en bra förebild. En bra ledare. Så jag har varit i lite ledarskapsträning. – IP6

Skolkuratoren belyser vikten av ledarskap. Hen uppger även ingå i KRIS-team vid suicidalitet. Det har i tidigare forskning visat sig vara viktigt för det suicidpreventiva arbetet och att det är få skolkuratorer som är förberedda för att bemöta krissituationer (Fineran 2012).

Skolkuratoren har varit i ledarskapsträning och detta kan ses som ett försök att förbli uppriktig i rollen, till förmån för andra människor. Att agera i sin roll för andras nytta visar på uppriktighet i rollen (Goffman 2014). Skolkuratorns kunskap och förmåga att bemöta suicid har lett till en ledande roll inom skolvärlden. Skolkuratoren backar inte undan i ansvaret, utan värdesätter att sprida sin färdighet i mån om att nå ut över skolan på en organisatorisk nivå som kan bidra till det suicidpreventiva arbetet (Beckett & Horner 2016).

Styrs av skollagar på något speciellt sätt också. Jag tänker att det handlar mycket om samarbete med andra professioner, lärare, skolsköterska, specialpedagog. – IP2

Utifrån skolkuratorernas uttalanden kan det praktiska suicidpreventiva arbetet förstås ur ett helhetsperspektiv. Skolkuratoren har en viktig funktion att uppfylla i det suicidpreventiva arbetet, men kan inte genomföra det ensam.

Att har jag lärt mig dem här beteendesignalerna och tecknen så kanske det är något jag kan föra vidare till dem vuxna, som kan se saker när jag inte är där. Jag kan ju inte kлона mig. – IP6

Det suicidpreventiva arbetet i skolan drivs inte enbart av skolkuratoren utan även av övriga professioner, som bland annat lärare. Skolkuratoren är oftast beroende av andra professioners uppmärksammande av elevers avvikande mående, då skolkuratoren inte alltid är på skolan och har inte heller den dagliga kontakten med eleverna på samma vis som lärarna.

Att inte vara rädd för att ställa dom frågorna. Och det är inte alla lärare som är bekväma med det. För man tänker att man är lärare. Man ska inte. – IP5.

Skolkuratorns värderingar kan hamna i kläm i jämförelse till de andra professionerna som finns i skolmiljön till följd av de olika bakgrunder som finns bakom professionerna. Men skolkuratorns värderingar visar på en främre region (Goffman 2015) genom att hen medvetengör och delar med sig av sin professionella kunskap till lärarna, som bidrar till att de vågar ta initiativ och

på så sätt bidra till ett ökat och allt mer vidgat suicidpreventivt arbete på skolan (Beckett & Horner 2016).

6.3 Att hänvisa eleven till nästa instans

Avsnittet handlar om skolkuratorers syn på att hänvisa eleven till nästa instans inom det suicidpreventiva arbetet. Vidare framgår problematisering av begreppet behandling och vad som ingår inom skolkuratorns professionella ramar.

När det går långt i suicid så håller vi oss utanför. Jag måste jobba utifrån att jag jobbar som skolkurator på en skola. Och när de går hem klockan fem så är det inte mitt ansvar längre, utan är det så allvarligt då måste vården ta över, så då... det kan vara att jag följer med till BUP, vårdcentral, sjukhuset, akutpsykiatri. (...) Jag är bara en skolkurator. Jag kan inte jobba mer än så liksom. Så där finns ju inga direkta interventioner på det sättet... – IP1

Samtliga skolkuratorer har uppger att deras funktion kring att förebygga suicidalitet är att hänvisa eleven till nästa instans efter suicidbedömningen. De instanser som kan vara nästa instans är BUP, vårdcentral, sjukhus, akutpsykiatri, psykiatri och Ungdomsmottagningen. Utsagan visar hur skolkuratoren tolkar sin roll och beskriver begränsningar i arbetet, men även vilket ansvar som finns inom yrkesrollen. Trots ansvar belyser skolkuratoren hur viktigt det är att inte ta med sig arbetet hem, vilket kan tolkas som att hen upplever ett ansvar ändå. Skolkuratoren måste hålla sig inom sitt handlingsutrymme och de professionella ramarna. "När de går hem klockan fem" eller när eleven går vidare till nästa instans intar skolkuratoren en bakre region då inga observatörer är kvar. Å ena sidan visar detta på professionalitet eftersom skolkuratoren håller sig innanför de professionella ramarna, å andra sidan visar det på en cynisk roll eftersom hen inte tror på sitt handlande "när det går långt i suicid".

Jag kan ju känna att i min roll som skolkurator nu så har jag ju.. dels att jag har kollegor som har bett mig kanske göra en suicidbedömning, för det är jag ju van

vid att göra, samtidigt så tänker jag ju att vi ska ju inte pyssla med det i den... vi ska ju absolut pyssla med det, men vi ska inte ta ställning till. Utan vi ska ta ställning till om någon annan ska ta ställning till det. – IP4

Skolkuratoren belyser att det kan vara mer som utförs än det som ingår i skolkuratorsuppdraget. Uppriktigheten i rollen synliggörs då skolkuratoren verkar tro på sin kompetens. Utifrån det som Beckett och Horner (2016) belyser i värderingsbegreppet, så kan det anses som att en ansvarsförskjutning på sättet det talas om att behandling inte ingår i yrket på grund av att de befinner sig i skolmiljön och jobbar som skolkuratorer och inte ska behandla elever. Skolkuratoren fortsätter:

Vi jobbar ju inte med behandling här. Sen är ju det sanning med modifikation för det är ju helt hur man definierar begreppet behandling. – IP4

Skolkuratoren problematiserar begreppet behandling och dess betydelse för skolkuratorernas arbete. Utrymmet för tolkning utifrån värderingskomponenten leder till att skolkuratorers arbete nästan kan anses endast beröra det “friska arbetet”, då citatet visar på att det är elever som är i behov av mer stöd, som inte skolkuratoren kan erbjuda utifrån sin roll.

Så att, det ska ju inte jag liksom absolut inte vidröra på det sättet att det är någon form av behandling eller terapi. För då begär jag ett tjänstefel som skolkurator. Det får man göra väldigt tydligt, oftast för föräldrar. – IP6

Skolkuratorns uttalande visar på att hens uppdrag är begränsat organisatoriskt vilket påverkar handlingsutrymmet. Skolkuratoren visar på uppriktighet eftersom hen håller sig inom uppdragets gränser och är därmed professionell. Skolkuratoren förmedlar sig själv för föräldrar på det sätt som hen förväntas göra av sin arbetsgivare. Intresset för att omgivningen ska få tydlig information om skolkuratorns handlingsutrymme visar på trovärdighet enligt det dramaturgiska perspektivet (Goffman 2014).

Att här i skolan, så ska vi få jobba mer kring alltså dem här andra BAS-grejerna.

Och att det sjuka... Det ska vara på en annan instans. – IP3

Vidare syns ett mönster i att skolkuratorer tar emot elever innan de får tid hos andra instanser på grund av så långa kötider. Att det “sjuka” ska infinna sig på annan instans säger mycket om gränsdragningen i rollen och vad skolkuratoren anser ingår i uppdraget. Skolkuratoren problematiserar situationen hos Elevhälsan:

Sen är det ju så att eftersom våra kringverksamheter eller så, runtomkring, har så långa kötider, så innebär det ju att vi får bära eleverna under en tid tills dom får samtal där. – IP3

Skolkuratoren belyser hur de långa kötiderna hos kringverksamheterna kräver att skolkuratorerna “får bära” eleverna. Dessa uttalanden visar på ett ambivalent mönster gentemot skolkuratorns roll och vad som ingår i uppdraget. Skolkuratoren har alltså kunskap om den professionella rollen och vilka begränsningar som tillträder, men värderingskomponenten kan ses utifrån två olika aspekter. Å ena sidan återges ett starkt uttryck i deras värderingar som avspeglas då de utför ett arbete som går utanför deras profession och kompetens. Å andra sidan i värderingarna i att ta ansvar och inte låta eleven bli sämre tills de får tid hos en instans som kan ta emot dem. Ännu en intervjuperson fortsätter på följande resonemang och menar:

Därför att det inte är sällan man till slut bär både patienter, föräldrar och syskon... (...) Och jag tänker att man kan ge vilka besked som helst så länge man gör det med respekt... så kan man också säga nej, det här är utanför mitt ansvar. – IP4

Då handlar det om att begränsa sin roll och sitt ansvar, annars finns det risk för att det blir oprofessionellt. Dock är det svårt att dra gränserna inom yrket då skolkuratorer ingår i en tvärprofessionalitet. Skolkuratoren finns till i den främre regionen i skolväsendet och deras funktion blir att ta ansvar för eleverna när de söker hjälp. Både när det gäller enskilda elever och att stå för rådgivning för lärare och andra i skolmiljön när krissituationer uppstår i skolorna. Det går att analysera utifrån att skolkuratoren tar

ett ytterligare ansvar för andra professioner som finns i skolan och tillskrivs då med en främre region (Goffman 2014) här med. De intar en ledarroll i skolan i förhållande till bland annat lärare och skolkuratorerna får därmed fler observatörer i den främre regionen. Det är lärarnas ansvar att få god kontakt med eleverna i klassrummet så de känner en trygghet i att vända sig till dem vid behov, så lärarna i sin tur kan vidarebefordra till skolkuratoren. Precis som skolkuratoren här uttryckligen säger:

Det redskap vi har, jag tror vi har det som människor, och med relationer...
skapar vi relationer så kan vi se att elever mår bra eller inte mår bra. – IP2

Men i svårare ärenden med elever som tillfälligt går till skolkuratoren för att de inte har någon annanstans att ta vägen, intar skolkuratoren en främre region i förhållande till de andra instanserna som egentligen ska rycka in och ta ansvar. Deras funktion blir som ett slags mellanting på vägen in till vården eller annan instans. När skolkuratoren uttrycker att det är “utanför deras ansvar” fallerar värderingskomponenten. De har kunskap om att mer hjälp behövs, men säger “nej” eller “det är utanför mitt ansvar”. Indikerar uttalandet då i någon form av rädsla om att inte göra snedsteg i sin professionella roll som i sin tur medför att skolkuratoren hamnar i en bakre region? Oavsett vad så slutar det med att eleven fortsätter att må dåligt och ingen hjälp erbjuds om skolkuratoren nekar. Om det handlar om ofärdigheten att professionellt ha kompetensen för att bemöta svårare elevärenden eller om det handlar om begränsningar i yrket som kan uppstå, så kan handledning och andra nätverk vara ett stöd. Precis som intervjupersonen här säger:

Jätte viktigt att vi har handledning och att man har kollegor som man kan ringa och prata med eller bolla saker med. – IP8

På så sätt kan skolkuratoren ta hjälp av andra då alla intervju personer uttryckte en ensamhet i skolkuratorsyrket. Då intar skolkuratoren en bakre region i sin roll vid handledning och rådgivning med andra, för att senare i bemötandet med elever och lärare kunna inta en främre region som gör det möjligt för att bli stärkt i sin roll (Goffman 2014). Detta kan i sin tur bidra till att värdekomponenten möjligtvis kan

utforma sig i det professionella arbetet. För att illustrera ytterligare ställs det i jämförelse med en annan skolkurator som uttryckte att hen aldrig säger nej:

(...) oerhört stor stolthet jämfört med andra yrken. Vi finns här för dom och vi säger inte nej. Vi har ingen reception som säger ni får komma tillbaka om en månad eller tre. – IP7

Uttryckligen visar skolkuratoren på en färdighet och kompetens som tyder på att värderingarna finns med i professionella arbetet. Det finns inga frågetecken eller ansvarsförskjutningar utan skolkuratoren ser det istället som en stolthet att kunna finnas till på ett sätt som andra yrken inte har möjlighet till, vilket kan ses utifrån den främre regionen och stärker uppriktigheten i rollen (Goffman 2014). Värderingarna visar således på utvidgat handlingsutrymme och en professionell roll som vågar gå utanför de professionella ramarna. Resonemanget visar tydligt på att skolkuratoren tror på sin funktion i det suicidpreventiva arbetet.

6.4 Ansvar

Avsnittet handlar om skolkuratorers syn på sitt ansvar inom sin professionella roll i suicidprevention och suicidalitet bland elever. Skolkuratorerna lyfter upp vikten av det personliga engagemanget, ansvaret i att utbilda sig samt det hälsofrämjande arbetet. Vårdnadshavarens ansvar lyfts även upp av skolkuratorerna.

Det är ditt personliga engagemang som någonstans kommer att färga av sig på resultatet för de insatser du gör. – IP4

Skolkuratorns resonemang indikerar på att skolkuratorns personliga engagemang påverkar resultatet, vilket innebär att kunskapen och förmågan att bemöta problematik, oavsett av vilket slag de är, visar på en trovärdighet och tillit i den egna rollen. Dock kanske det personliga engagemanget gör det oprofessionellt och att ansvaret inte begränsas. Men så länge skolkuratoren är medveten om att det arbete hen gör är värdefullt för suicidala elever, medför

det en värdering som kan vara betydelsefullt för det preventiva arbetet.

Den här eleven var under 18 också. Att dom måste ju ha koll på hen. Det är ju inte mitt ansvar då. – IP3

Om dom här eleverna inte vill ha hjälp utav någon - så säger jag men jag måste. Det är min skyldighet. – IP3

Skolkuratoren uppger att ansvaret inte ligger i rollen, utan att vårdnadshavarna också ska se till sitt barn och ta ansvar. Samtidigt uppger skolkuratoren att hen har en skyldighet i att erbjuda eleven hjälp. Skolkuratoren är medveten om sin funktion i skolan och måste finnas till som stöd för eleverna och uppmärksamma sin roll genom att göra eleverna uppmärksamma på skolkuratorns ansvar. På så sätt nå ut till eleverna om att det faktiskt är en skyldighet som rollen innehar, precis som skolkuratoren visar på ovan när hen säger “det är min skyldighet” och detta visar på uppriktighet i rollen (Goffman 2014).

Men uttalandet kan å andra sidan även kopplas till den cyniska rollen eftersom skolkuratoren vet om sin funktion och skyldighet, men trots det förskjuter ansvaret på vårdnadshavarna (Goffman 2014).

I slutändan är det alltid personens beslut i sig. Å det kan inte jag alltid påverka. (...) vila lite i sin profession i det och inte anklaga sig själv. – IP1

Det finns ett tydligt mönster i att skolkuratorerna skiljer på sin professionella skyldighet gentemot eleven och sitt ansvar i det suicidpreventiva resultatet. Det hjälper skolkuratoren att vara professionell i sin roll och minimerar risken att ta på sig svårhanterliga känslor utanför arbetets ramar. Uttalandet kan ses utifrån en bakre region då skolkuratoren reflekterar över sin profession och inte låter känslorna ta över och påverka professionella rollen (Goffman 2014).

Det är jätteviktigt att komma in tidigt för att kunna bryta negativa spiraler. – IP4

Jag jobbar mycket hälsofrämjande och förebyggande för att komma in i tidigt skede. – IP5

Skolkuratorerna belyser vikten av att arbeta suicidpreventivt innan det går för långt. Det visar på att de erfarenheter och den kompetens de har av att bemöta suicidala elever, redan börjar i den professionella yrkesrollen genom att uppmärksamma det tidigt och därmed bidra till ett suicidpreventivt arbete. Även Wiley (2012) uppger att det bör ageras innan ett suicidförsök. Det är ett mönster som framgår hos samtliga skolkuratorer.

Att vi blir bättre på att kunna avgöra när det finns liksom skäl för att gå vidare. – IP4

Skolkuratoren betonar ett utvecklingsområde för skolkuratorerna inom elevhälsan. Det visar på en kunskapsbrist inom denna delen av det suicidpreventiva arbetet. Dels kan detta tolkas på ett sätt som tyder på att skolkuratorer hänvisar allt för få elever vidare till andra instanser. Dels kan det tolkas som att det är allt för många elever som hänvisas vidare. Det visar även på att det kan finnas osäkerhet bland skolkuratorerna kring bedömningen av eleven. Det går att skönja uppriktighet i rollen, eftersom skolkuratoren är intresserad av att bidra med större nytta till eleverna (Goffman 2014). Skolkuratoren inkluderar fler skolkuratorer i uttalandet, hen ser det som ett gemensamt utvecklingsområde. Genom att implementera suicidpreventiva metoder kan elever i riskzonen lättare fångas upp (Wiley, 2012). Interventioner och metoder ger riktlinjer i den professionella rollen som skolkuratoren kan luta sig mot att tillämpa i det praktiska arbetet och mötet med elever. Det finns dock olika ramverk som bland annat skollagen (2010:800) och socialtjänstlagen (2001:453) som skolkuratoren måste ta hänsyn till och kan begränsa möjligheten till detta. Det kan även handla om en utbildningsfråga i att utveckla det praktiska arbetet i suicidprevention:

Sen har vi ju här, jag kanske också har ett ansvar att söka mig till olika utbildningar... men jag kan inte säga... [paus] ja, jag har inte gjort det. – IP2

Empirin visade på att fyra av åtta skolkuratorer har fått utbildning i suicid. Det indikerar på att skolkuratorer inte alltid har tillräckliga kunskaper som krävs för att hjälpa suicidala elever. Utifrån värderingarna i teori om socialt arbete kan ovanstående utsaga indikera på att skolkuratoren inte sökt sig till utbildningar, vilket leder till att kunskap om suicid inte gett hen färdigheter att bemöta problematiken som i sin tur gör att värderingskomponenten inte syns (Beckett & Horner 2016). Det går alltså tillbaka till att utbildning om suicid påverkar skolkuratorernas värderingar och deras professionella roll blir därmed mindre trovärdig enligt Goffman (2014). Det kan då ses som en cirkel som går tillbaka till att skolkuratoren själv tillskriver sig en roll som inte ska hantera sådan problematik för att skolkuratorer inte anser sig själva behöva ha den kunskapen eftersom det ändå inte ingår i deras roll. En annan skolkurator visar dock på variation när hen säger:

(...) det viktigaste för alla skolkuratorer, det är det ju inom alla ämnesområden, vi måste hålla oss ajour med forskning, vi måste hålla oss uppdaterade, vi måste hela tiden... fråga oss själva, hur fungerar detta? För att jag ska kunna göra ett professionellt jobb. – IP7

Utdraget visar både på trovärdighet i den professionella skolkurators rollen eftersom uppdatering om forskning visar på kunskap som enligt teori om socialt arbete tydliggör att värdekomponenterna medföljer då skolkuratoren kompetens och färdigheter återspeglas i resonemanget (Beckett & Horner 2016). Detta i sin tur leder till främre region som gör att skolkuratoren vågar ta initiativ och fånga upp elever som mår dåligt.

6.5 Anpassning efter elevens behov

Avsnittet berör hur skolkuratorer anpassar sig för att finnas till för eleverna med hjälp av sitt handlingsutrymme för att nå ut till fler elever. Men även hur deras roll som skolkuratorer är viktig i att förmedla hoppfullhet hos elever.

Jag har också försökt att bli “modern” om man säger så, och köra videosamtal. – IP3

Skolkuratoren försöker att fånga upp de elever som hellre vill komma i kontakt med hen digitalt genom att expandera sin främre region och anpassa sig. Detta visar på att det finns en vilja om att nå ut till fler och testa nya metoder för att möta elever där dem vill bli mötta. Det kan tolkas som att skolkuratoren ser sin funktion i att arbeta suicidpreventivt som värdefullt eftersom hen använder sin kreativitet och skapar nya redskap för att nå ut till fler elever med hjälp av sin främre region och funktion. Skolkuratoren ser inte endast sitt kontor eller den fysiska skolan som sin främre region, utan kan gå utanför de platserna med hjälp av det digitala. Därmed expanderar hen sin främre region och bidrar till ett utvidgat suicidpreventivt arbete, just för att skolkuratoren ser det digitala nätverket som en resurs. Detta visar även på uppriktighet i rollen eftersom hen tror på sitt handlande och vågar expandera sitt handlingsutrymme (Goffman, 2014).

Att våga hänga med i vad som händer på nätet eller i samhället. Asså att hela tiden vara öppen för alla influenserna som ungdomarna står för. Vi får inte vara några gamla kärringar som inte vet som händer i livet. Å då måste man vara påläst i att säga, om jag ställer frågan och det visar sig vara fel, så är det inga problem. (...) för har man en aktiv tanke på att ta sitt liv så är den där. Ja! Men den går att hindra och göra jättemycket åt. Och att vi snarare får stå för någon form av hopp.
– IP7

Skolkuratoren här antyder också på att de måste vara uppdaterade och pålästa om vad som händer i ungdomarnas värld för att säkerställa ett kompetent bemötande med eleverna. Det ökar skolkuratorns främre region, vilket är till fördel i att skapa relation och tillit, som i sin tur visar på att skolkuratorns kompetens och värderingar finns med i den professionella rollen. Det arbetet i sig blir förebyggande, precis som skolkuratoren fortsätter på sitt resonemang kring att våga ställa frågan. Skolkuratoren ser sin egen funktion som hoppfull och förmedlar således en tydlig bild av sina värderingar och synsätt i det suicidpreventiva arbetet.

6.6 Påverkan på rollen

Den här delen kommer att behandla hur skolkuratorer påverkas av suicid och vilken inverkan det har på den professionella rollen. Avsnittet berör även hur skolkuratorers erfarenheter påverkar det suicidpreventiva arbetet.

Det påverkar alltid mig som person... och det är klart att påverkar det mig, så påverkar det min egen roll. Så är det. – IP6

Det påverkar en såklart ju. – IP8

Det är nånting som på något sätt blivit lite naturligt i mina... i mina samtal när jag möter folk som inte mår bra. – IP2

Effekter på min profession har det ju inte...? Det är ju en del av mitt arbete. Att jobba med dem här bitarna. – IP5

Skolkuratorerna i ovanstående citat har olika erfarenheter av suicidalitetens påverkan på rollen. En del ser en påverkan på rollen av suicidalitet. Andra ser suicidalitet som en naturlig del av rollen som skolkurator. Utdragen visar även att den professionella rollen påverkar skolkuratoren i den bakre regionen. Skolkuratoren (IP6) betonar hur suicidalitet påverkar den egna rollen. Det kan påverka rollen vid mötet med eleven. Hen måste upprätthålla sin roll för att bidra till ett så professionellt arbete som möjligt. När skolkuratoren lämnar sitt arbete och därmed “tar av sig masken” och släpper sin roll finns det fortfarande en påverkan på hen, även utan observatörer.

Förluster av klienter kan leda till att skolkuratoren ifrågasätter sina värderingar och kompetens (Christianson & Everall 2009). Trots de känslor som uppkommer vid suicid, måste skolkuratoren ändå uppfylla sin funktion och ta ansvar för att hjälpa elever trots de egna emotionella känslor som kan uppstå. Det visar på att kompetensen och värderingarna är med i arbetet, men den professionella tillåter inte de personliga

känslorna att ta över eller påverka mötet med eleven (Beckett & Horner 2016). För att skapa en känsla av kontroll i sin egen roll kan praktiska arbetet i suicidprevention genom att till exempel upprätta en krisplan, vara till hjälp. Skillnaden mellan de professionella och personliga erfarenheterna kan dock bli diffus (Christianson & Everall 2009).

Men jag var nog rätt så rädd för det... från början också... att jag skulle ha samtal med suicidala personer och känna mig hjälplös eller maktlös... att inte kunna ändra eller hjälpa till liksom. Men det känner jag mig inte längre. – IP1

I citatet uttolkas en osäkerhet i skolkuratorns roll och handlande. Det kan kopplas till Goffmans cyniska roll där uppträdandet beskrivs som en osäkerhet, eftersom det från början uppstått en rädsla i den professionella rollen. Det kan tolkas utifrån Beckett och Horner (2016) som talar om värderingarna som en avgörande komponent i skolkuratorns beslutsfattande förmåga. Det visar även på att kunskap ger färdighet genom att skolkuratoren fått erfarenheter desto mer hen stött på suicid. I början uttrycker skolkuratoren en tveksamhet i sin professionella förmåga, men i efterhand kunnat luta sig tillbaka på erfarenheterna som tillkommit under åren som yrkesprofessionell som lett till en uppriktighet i rollen (Goffman 2014).

7 Avslutande diskussion

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur skolkuratorer beskriver sitt professionella arbete med suicidprevention samt vilka eventuella erfarenheter de hade av att hjälpa suicidala gymnasieelever.

7.1 Hur beskriver skolkuratorer på gymnasieskolor sina erfarenheter kring att arbeta professionellt med suicid?

Samtliga skolkuratorer har erfarenheter av att bemöta suicidala elever och erfarenheterna ter sig likartat, bland annat i form av att hålla samtal med eleven för att kartlägga och skapa en bild av elevens hälsosituation. Skolkuratorerna beskriver att de inte har några specifika interventioner i suicidprevention och att skolan inte heller har implementerat några interventioner. Det framgår dock att skolkuratorerna arbetar kartläggande genom att fånga upp elever i riskzonen via signaler och mönster som eleverna uppvisar, vilket i sig kan ses som en intervention i suicidprevention.

Ett tema som framträder tydligt i analysen är att skolkuratorerna hänvisar eleven vidare till andra instanser. De beskriver rollen som både uppriktig och cynisk och visar på ambivalens gällande ansvaret för det suicidpreventiva arbetet (Goffman 2014). Dels belyser skolkuratorerna på sin skyldighet gentemot eleven, dels på elevens, vårdnadshavares och andra instansers ansvar i det suicidpreventiva arbetet. Skolkuratorerna beskriver alltså att de har ett ansvar i suicidprevention, men de visar även på en ansvarsförskjutning. Hur skolkuratorerna förhåller sig till sitt ansvar beror på vilka värderingar samt vilket handlingsutrymme de har i arbetet, vilket i sin tur kan påverka kunskap och färdigheter i hur de beskriver sitt ansvar i den professionella rollen (Beckett & Horner 2016).

Av samtliga skolkuratorer är det två av dem som påpekar att själva hänvisningen och bedömningen om elever ska vidare till nästa instans är ett utvecklingsområde för skolkuratorerna. Det visar på att det finns brister i att genomföra bedömningar i huruvida eleverna ska vidare till nästa instans eller inte.

Skolkuratorerna beskriver att de lutar sig mot deras erfarenheter och använder det som riktlinjer i hur de ska agera, eftersom det inte finns manualer och i vissa fall ingen utbildning om suicid. De använder sig av erfarenheterna och tillämpar dessa i arbetet, vilket i sig kan ses som kunskap och praxis i det suicidpreventiva arbetet.

7.2 Hur beskriver skolkuratorer på gymnasieskolor sin roll och funktion kring att förebygga suicidalitet?

Skolkuratorerna anser att deras roll och funktion i det suicidpreventiva arbetet är värdefull och viktig. Samtliga skolkuratorer beskriver att det hälsofrämjande förebyggande arbetet är deras främsta funktion i rollen, vilket ska motverka suicidalitet. Det sker genom att de föreläser i klasser kring livsstil, psykisk ohälsa och betydelsen av motion, sömn och kost. De har även en funktion i att utbilda personal på skolan, därmed arbetar de även på organisatorisk nivå.

Skolkuratorernas roll är styrd av deras kunskap och kompetens, men det behandlande arbetet ingår inte i deras roll. Skolkuratorerna är tydliga med att förmedla att behandlingsarbetet inte ingår i rollen. Samtidigt ser vi ett mönster av ambivalens kring behandlingsarbetet i rollen som skolkurator, eftersom oklarheter kring vad behandlingsarbete är och hur det definieras på så många olika sätt är påtalat. Skolkuratorerna menar att andra instanser som Barn- och ungdomspsykiatri ofta har långa väntetider, därmed skapar det ett behov av "livsbehållande åtgärder" och "psykisk livräddning" för eleverna som skolkuratorerna måste ta ansvar i. Skolkuratorerna har därmed en funktion i att bära eleverna tills nästa instans tar emot dem. Vad livsbehållande åtgärder och psykisk livräddning innebär i praktiken är oklart, men det är tydligt att det praktiska suicidpreventiva arbetet ingår i rollen som genomförs i det enskilda mötet med elever vid bland annat väntetider till Barn- och Ungdomspsykiatri. Skolkuratoren uppfyller därmed en funktion som en slags resurs i skolan för att förebygga och hantera suicidalitet. Vidare framgår det att skolkuratorerna i vissa fall är säkra i sitt handlande gentemot suicidala elever och i andra fall är osäkra, de intar därför både en uppriktig och en cynisk roll (Goffman, 2014).

Skolkuratorerna arbetar främst i den främre regionen, vilket inte endast är skolkuratorns kontor, utan även klassrummet, hela skolan och i vissa fall digitala nätverk. Det skönjas en vilja att expandera den främre regionen bland skolkuratorerna och många arbetar för att synliggöra sig för eleverna. Skolkuratorerna beskriver enhetligt avgränsningen av sin främre region, vilket träder fram när eleverna går hem och inte längre är skolkuratorernas ansvar.

7.3 Avslutande diskussion

Analysen och resultatet lyfter upp betydelsen av kunskap och utbildning i suicid och suicidprevention. En fråga som uppstod under studiens gång var om skolkuratorer hänvisar eleven vidare på grund av kunskapsbrister i suicid och suicidprevention? Socionomutbildningen brukar vara den utbildning som skolkuratorer har i grunden, men under vår studietid har inte ämnet suicid berörts hittills.

Hälften av skolkuratorerna uppger att dem inte anser att socionomprogrammet ger dem tillräckliga kunskaper och färdigheter för att bemöta suicidala elever. Det kan därför vara intressant att undersöka sambandet mellan kunskapsbristen i ämnet och förskjutningen av ansvaret bland skolkuratorer.

Även om skolkuratorer styrs av lagar och befogenheter belyser skolkuratorerna det individuella engagemanget som en viktig grund i det suicidpreventiva arbetet. Skolkuratorerna har befogenheter att utföra psykosociala insatser på skolan som framgår av Socialstyrelsen (2016). Vi tror att det kan göras mer i det suicidpreventiva arbetet. Denna slutsats grundar sig i Henricssons (2006) studie som visar på att barn med psykosociala problem idag saknar det stöd som behövs i skolan. Men även Backlunds (2007) studie menar att nedskärningar på resurser inom skolhälсан har ett samband till det höga inflödet på Barn- och ungdomspsykiatri. Ansvarsförskjutningen är en grund i den cyniske rollen enligt Goffman (2014) och verkar inte endast ske bland skolkuratorerna, utan även inom elevhälсан och inom skolorganisationen.

Vi vill även lyfta upp att skolkuratorernas syn på deras roll och funktion i det suicidpreventiva arbetet visade sig vara positiv och det tyder på att skolkuratorerna vill finnas tillgängliga för eleverna. Vi har funderat på om det kanske saknas undervisning kring suicid just för att det organisatoriskt bestäms att socionomer inte ska hantera den problematiken? Vi ställer oss frågande till varför socionomer inte får undervisning under sin utbildning om suicid och suicidprevention, trots att socionomer ofta möter människor i kris och där psykisk ohälsa ofta förekommer? Men även hur det kommer sig att hälften av skolorna inte utbildar skolkuratorer i suicidprevention, trots att suicid är den näst vanligaste dödsorsaken i Sverige bland ungdomar? (Folkhälsomyndigheten 2018).

8 Referenslista

Abel, R. Nicholas & Anne Erickson (2013) High School Counselor's Leadership in Providing School-wide Screenings for Depression and Enhancing Suicide Awareness. *American School Counselor Association*. 16 (5): 283-298.

Ahern, Susan, Lee-Ann Burke, Brendan McElroy, Paul Corcoran, Elaine M. McMahon, Helen Keeley, Vladimir Carli, Camilla Wasserman, Christina W. Hoven, Marco Sarchiapone, Alan Apter, Judit Balazs, Raphaela Banzer, Julio Bobes, Romuald Brunner, Doina Cosman, Christian Haring, Michael Kaess, Jean-Pierre Kahn, Agnes Keresztesy, Vita Postuvan, Pilar A. Sáiz, Peeter Varnik & Danuta Wasserman (2018) A cost-effectiveness analysis of school-based suicide prevention programmes, *European Child & Adolescent Psychiatry*.

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Akademikerförbundet SSR (2015) *Policy för skolkuratorer*. Kalmar: KST infoservice.

American school counselor association (u.å) *The Role of the School Counselor*.

Washington: American school counselor association.

Backlund, Åsa (2007) *Elevvård i grundskolan - Resurser, organisering och praktik*.

Stockholm: US-AB Print Center.

Beckett, Chris & Nigel Horner (2016) *Essential theory for social work practice*. London: SAGE Publications Ltd.

Beskow, Jan, Astrid Palm Beskow & Anna Ehrnvall (2013) *Suicidalitet som problemlösning, olyckshändelse och trauma*. Lund: Studenlitteratur.

Boes, R. Susan, Julia Chibbaro S. & Brittany Bingeman A. (2006) An Ethics Study: Implications of Knowledge for School Counselor Candidates, School Counseling Supervisors, Practicing School Counselors and Training Programs. *Georgia School Counselors Association Journal*, (13): 60–70.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber.

Christianson, L. Carley & Robin Overall D. (2009) Breaking the silence: School counsellors' experiences of client suicide. *British Journal of Guidance & Counselling*, 37 (2): 157–168.

Fineran, R. Kerrie (2012) Suicide Postvention in Schools: The Role of the School Counselor. *Journal of Professional Counselling: Practice, Theory and Research*, 39 (2): 14-28.

Folkhälsomyndigheten (2016) Suicidprevention – att förhindra självmord.
[<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/suicidprevention/>. Hämtat 2018-06-01.]

Folkhälsomyndigheten (2018) Begreppen suicid och självmord.
[<https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/om-oss/begrepp/>. Hämtat 2018-06-01.]

Folkhälsomyndigheten (2018) Dödlighet i suicid (självmord).
[<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/folkhalsans-utveckling/halsa/suicid-sjalvmord/>. Hämtat 2018-04-10.]

Goffman, Erving (2014) *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Sjätte uppl. Stockholm: Studentlitteratur.

Henricsson, Lisbeth (2006) *Warriors and Wooriers. Development, protective and exacerbating factors in children with behavior problems. A study across the first six years of school*. Uppsala: Acta Universitatis Uppsaliensis.

Joe, Sean & Heather Bryant (2007) Evidence-Based Suicide Prevention Screening in Schools. *Children & Schools*, 29 (4): 219-227.

Kury, Gloria & Kenneth Kury (2006). An Exploration into the Internal Dynamics of a School-Based Mental Health Collaboration. *Journal Of School Health*, 76 (5): 164-168.

Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2011) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Andra uppl. Lund: Studentlitteratur.

Lind, Rolf (2014) *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur.

Mann, John, Alan Apter, Jose Bertolote, Annette Beautrais, Dianne Currier, Ann Haas, Ulrich Hegerl, Jouko Lonnqvist, Kevin Malone, Andrej Marusic, Lars Mehlum, George Patton, Michael Phillips, Wolfgang Rutz, Zoltan Rihmer, Armin Schmidtke, David Shaffer, Morton Silverman, Yoshitomo Takahashi, Airi Varnik, Danuta Wasserman, Paul Yip & Herbert Hendin (2005) Suicide Prevention Strategies: A Systematic Review. *Journal of the American Medical Association*, 294 (16): 2064-2074.

Perera-Diltz, Dilani M. & Kimberly L. Mason (2008) Ideal to Real: Duties Performed by School Counselors. *Journal Of School Counseling*, 6 (26): 1-36.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*

SFS 2010:800. *Skollagen*

Shaffer, David & Leslie Craft (1999) Methods of adolescent suicide prevention. *The*

Journal of Clinical Psychiatry, 60 (2): 70-74.

Slater, Tom (2014) *Exploring the role of social workers in suicide prevention*. Cardiff University.

Socialstyrelsen (2016) *Vägledning för elevhälsan*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2017) *Statistik om dödsorsaker 2016*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Svedmark, Eva (2012) Att skydda individen från skada, en forskningsetisk balansakt. I Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups.

Vetenskapsrådet (u.å.) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab.

Washington University in Saint Louis (2017) Sean Joe.

[<https://brownschool.wustl.edu/Faculty-and-Research/Pages/Sean-Joe.aspx>. Hämtat: 2018-05-10.]

Wenneberg, Søren Barlebo (2010) *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber.

Wiley, Cindy (2012) Suicide Prevention for Counselors Working with Youth in Secondary and Post-Secondary School. *Alabama Counseling Association Journal*, 38 (2): 9.

9 Bilagor

Bilaga 1

Hej,

Vi är två socionomstudenter vid namn Dalia och Natalie som studerar vid Lunds universitet. Just nu skriver vi vår kandidatuppsats. Syftet med vår studie är att undersöka hur skolkuratorer arbetar professionellt med suicidprevention samt vilka eventuella erfarenheter de har av att hjälpa suicidala gymnasieelever. Vi vill därför genomföra intervjuer med skolkuratorer som har socionomexamen. Vi skickar detta brev till Dig som skolkurator i förhoppning om att du vill medverka på en intervju.

Medverkan är frivillig och de fyra etiska forskningsprinciperna enligt Vetenskapsrådet är beaktade i denna studie. Det innebär avidentifiering av respondenterna, vilket betyder att du som skolkurator kommer att anonymiseras i uppsatsen. Kandidatuppsatsen kommer att sändas till samtliga respondenter efter att den är publicerad. Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet kommer alltså att tillämpas i studien.

Vår förhoppning är att intervjuerna äger rum under veckorna 15, 16 eller 17, men vi kan även anpassa oss efter Era önskemål om tid. Tid för intervju beräknas ta ungefär en timme och plats bestäms efter Er bekvämlighet, så länge det är avskilt från oväsen.

Vi hoppas innerligt att du kan hjälpa oss med att ställa upp på intervju för att göra det möjligt för oss att genomföra vår studie.

Om ni har frågor får ni jättegärna ställa dessa till oss eller till vår handledare Janicke Andersson, ni finner kontaktuppgifter nedan.

Varmt tack på förhand!

Med vänliga hälsningar,

Dalia Salim & Natalie Naumovska

Bilaga 2

Intervjuguide

Innan vi börjar intervjun vill jag bara klargöra några punkter och tacka så hjärtligt för att du ville ställa upp. Syftet med uppsatsen är att undersöka hur skolkuratorer arbetar professionellt med suicidprevention samt vilka eventuella erfarenheter de har av att hjälpa suicidala gymnasieelever. Undersökningen görs för att vi studerar vid Lunds universitet och skriver vår kandidatuppsats i socialt arbete. Vi har själva valt ämnet och kommer självständigt att genomföra arbetet med hjälp av vår handledare.

Samtycker du till att medverka i studien? Intervjun är frivillig och du kan avbryta intervjun precis när du vill utan att behöva förklara dig själv. Känn dig även bekväm med att avbryta intervjun om du känner för att ta en paus. Ditt namn och detaljer av det du uppger kommer inte att granskas förutom av mig, min skrivpartner Dalia samt vår handledare Janicke.

Intervjun kommer tillsammans med ditt samtycke att bli inspelat, transkriberat samt användas i resultat/analysdel i vår uppsats. Intervjun är konfidentiell, det vill säga att allt ska anonymiseras på ett sätt så utomstående inte kan identifiera personer, oftast sådant som är etiskt känsligt.

Har du några frågor eller funderingar till mig innan vi påbörjar intervjun?

Bakgrundsfakta

- Ålder
- Kön
- Hur länge har du jobbat som skolkurator?

Professionalitet

- Berätta lite om din professionella erfarenhet
- Hur kom det sig att du ville bli socionom/skolkurator?
- Vad tycker du mest om med att jobba som skolkurator?
- Vad tycker du mindre om att jobba som skolkurator?
- Känner du att din roll är unik eller annorlunda jämförelsevis till andra socionomyrken (om ja, hur?)
- Upplever du att elever på skolan är medvetna om din funktion och att de kan vända sig till dig?
- Vad har du för erfarenheter av att arbeta professionellt med suicidprevention?
- Hur upplevde du första gången du fick bemöta suicid som skolkurator?
- Vilka direkta effekter fick detta på din profession (skolkurator)?
- Tror du att du någon gång har räddat en elev från att begå självmord?
  - Om ja: varför?
  - Om nej: varför?

Preventionsarbete

- Hur ser du på din egen funktion kring att förebygga suicidalitet bland elever?
- Anser du att suicid alltid går att förebygga? Om ja/nej, hur tänker du då?
- Vad tror du orsakar suicidalt beteende?
- Hur har du lärt dig att identifiera suicidalt beteende?
- Vilka faktorer letar du efter? (följdfråga)
- Om du träffar på en elev som visar suicidalt beteende, hur bemöter/hjälper du dem?
- Vilka metoder/interventioner, om sådana finns, använder sig skolan/dina kollegor av

för att hjälpa suicidala elever?

- Har du själv specifika interventioner?

Kompetens

- Hur ser du som skolkurator på din egen kunskap (uttalad/tyst kunskap) om suicidprevention?
- Har du fått träning/utbildning som hjälper dig att identifiera, hjälpa och förebygga suicidalitet bland eleverna?
- Vilket ytterligare stöd/träning/utbildning i suicidalitet skulle du önskat?
- Hur tror du generellt sätt att suicid skulle kunna förebyggas?

Utbildning:

- Tycker du att socionomutbildningen gett dig färdigheter att bemöta suicidala elever?

Avslutande frågor:

- Har din syn på suicidalitet förändrats genom åren som skolkurator?
- Vilka råd skulle du ge en nyexaminerad socionom eller en ny arbetskollega kring suicidalitet?

Avslutning

Innan vi avslutar intervjun vill jag bara fråga dig om det finns någonting som jag inte frågat dig som du känner kan vara relevant till vår studie/kandidatuppsats?

Har du några frågor till mig?

När uppsatsen är färdig kommer den att publiceras, skulle du vilja ha en kopia skickad till dig? Vill bara uppmärksamma att den inte kommer publiceras fram till tidigast juni månad.